

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOMUT
OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS İLE İLGİLİ
TUTUMLARI: ERZURUM İLİ ÖRNEĞİ**

Adalet TERCAN

Yüksek Lisans Tezi

Bilgi ve Belge Yönetimi Ana Bilim Dalı

Doç. Dr. Nermin ÇAKMAK

2025

Her Hakkı Saklıdır

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI**

Adalet TERCAN

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOMUT OLMAYAN
KÜLTÜREL MİRAS İLE İLGİLİ TUTUMLARI: ERZURUM İLİ
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Nermin ÇAKMAK**

ERZURUM-2025

TEZ BEYAN FORMU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum “Ortaokul Öğrencilerinin Somut Olmayan Kültürel Miras ile İlgili Tutumları: Erzurum İli Örneği” adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Gereğini bilgilerinize arz ederim *.

☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

15/01/2025

Adalet TERCAN

Aslı Islak İmzalıdır

*** LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi **MADDE 6– (1)** Lisansüstü teze ilgili **patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda**, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu **iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.**

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz **makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış** ve internette paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile **altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.**

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Graduate School of Social Sciences

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Nermin ÇAKMAK danışmanlığında, Adalet TERCAN tarafından hazırlanan bu çalışma 15/01/2025 tarihinde aşağıda isimleri yazılı jüri tarafından Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Bahattin YALÇINKAYA	İmza: Aslı Islak İmzalıdır
Jüri Üyesi: Doç. Dr. Nermin ÇAKMAK	İmza: Aslı Islak İmzalıdır
Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Özlem ŞENYURT	İmza: Aslı Islak İmzalıdır

Prof. Dr. Hanifi ŞAHİN
Enstitü Müdürü

Aslı Islak İmzalıdır

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
ABSTARCT	V
KISALTMALAR DİZİNİ	VI
TABLolar DİZİNİ	VII
ÖN SÖZ.....	VIII
GİRİŞ	1
I. PROBLEM DURUMU.....	6
II. KONUNUN ÖNEMİ.....	8
III. ARAŞTIRMANIN AMACI VE SORULARI.....	9
IV. ARAŞTIRMANIN DÜZENİ.....	12
V. TERMİNOLOJİ.....	12
VI. KAYNAKLAR.....	13

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. KÜLTÜR.....	14
1.2. KÜLTÜREL MİRAS	15
1.3. SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS	18
1.3.1. UNESCO ve Somut Olmayan Kültürel Miras	20
1.3.2. UNESCO ve SOKÜM Sözleşmesi.....	22
1.3.3. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması	24
1.4. SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS VE KÜTÜPHANELER.....	26
1.5. İLGİLİ ALANYAZIN	27
1.6. ERZURUM İLİNİN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASI.....	32
1.6.1. Erzurum İli Tarihi.....	32
1.6.2. Erzurum İlinin Kültürü ve Somut Olmayan Kültürel Mirası	33

İKİNCİ BÖLÜM YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ.....	37
-------------------------------	----

2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	37
2.3. VERİ TOPLAMA	39
2.3.1. Veri Toplama Aracı.....	40
2.3.2. Veri Toplama Süreci	41
2.4. VERİLERİN ANALİZİ	42
2.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI VE VARSAYIMI	43
2.6. ETİK İZİNLERİN ALINMASI.....	44

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

3.1. ÖĞRENCİLERİN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASA YÖNELİK TUTUMLARINA İLİŞKİN BULGULAR.....	45
3.2. ÖĞRENCİLERİN SOKÜM'E YÖNELİK TUTUMLARININ CİNSİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE ANALİZİ.....	48
3.3. ÖĞRENCİLERİN SOKÜM'E YÖNELİK TUTUMLARININ ÖĞRENİM GÖRDÜKLERİ SINIF DEĞİŞKENİNE GÖRE ANALİZİ	50
3.4. ÖĞRENCİLERİN SOKÜM'E YÖNELİK TUTUMLARININ ÖĞRENİM GÖRDÜKLERİ OKUL DEĞİŞKENİNE GÖRE ANALİZİ	52
3.5. ÖĞRENCİLERİN SOKÜM'E YÖNELİK TUTUMLARININ YAŞ DEĞİŞKENİNE GÖRE ANALİZİ.....	54

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

4.1. TARTIŞMA	57
----------------------------	-----------

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇLAR	61
5.2. ÖNERİLER	63

KAYNAKÇA	66
-----------------------	-----------

EKLER.....	74
-------------------	-----------

EK 1. Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum leği.....	74
EK 2. Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum leği Kullanım İzni	76
EK 3. Etik Kurul Onay Belgesi	77
EK 4. İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İzni	78
ÖZGEÇMİŞ.....	80

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS
İLE İLGİLİ TUTUMLARI: ERZURUM İLİ ÖRNEĞİ****Adalet TERCAN****Tez Danışmanı: Doç. Dr. Nermin ÇAKMAK****2025, 80 sayfa****Jüri: Doç. Dr. Nermin ÇAKMAK****Doç. Dr. Bahattin YALÇINKAYA****Dr. Öğr. Üyesi Özlem ŞENYURT**

Somut olmayan kültürel miras toplulukların kimliklerini ve aidiyetlerini şekillendiren, nesilden nesile aktarılan değerler bütünüdür ve bu mirasın korunması sürdürülebilir bir kültürel gelecek açısından önem taşımaktadır. Araştırmada ortaokul öğrencilerinin (5,6,7 ve 8. sınıf) somut olmayan kültürel miras ile ilgili tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, deneysel olmayan araştırma desenlerinden tarama deseni kullanılmıştır. Veriler ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılarak, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Erzurum İspir Ziya Paşa Ortaokulu, Palandöken Turgut Özal Ortaokulu, Yakutiye Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu'nda öğrenim gören 288 öğrenciden elde edilmiştir. Veri toplama aracı olarak "Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS 22.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırma kapsamında öğrencilerin somut olmayan kültürel miras ile ilgili tutumları orta düzey olarak belirlenmiştir. Elde edilen verilere göre, ilgili ölçeğin tüm alt faktörleri bağlamında yaş, sınıf ve okul değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark varken; cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmemiştir. Bu araştırmanın sonuçlarının kütüphanecilere, eğitimcilere ve ebeveynlere çocukların somut olmayan kültürel miras ile ilgili tutumlarının olumlu yönde gelişmesinde katkı sunmalarında bilgi altyapısı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi merkezi; kütüphane, arşiv, ortaokul öğrencileri, somut olmayan kültürel miras, tutum.

ABSTARCT**MASTER THESIS****ATTITUDES OF MIDDLE SCHOOL STUDENTS REGARDING INTANGIBLE
CULTURAL HERITAGE: THE CASE OF ERZURUM PROVINCE****Adalet TERCAN****Advisor: Assoc. Prof. Dr. Nermin ÇAKMAK****2025, 80 pages****Jury: Assoc. Prof. Dr. Nermin ÇAKMAK
Assoc. Prof. Dr. Bahattin YALINKAYA
Asst. Prof. Dr. zlem ENYURT**

Intangible cultural heritage is the set of values passed down from generation to generation shaping the identities and sense of belonging of communities and preserving this heritage is important for a sustainable cultural future. In this research, it was aimed to determine the attitudes of middle school students (5th 6th 7th and 8th grades) towards intangible cultural heritage. In the research, the survey model from non-experimental research models was used. The data were obtained from 288 students studying in the 2023-2024 academic year at Erzurum İspir Ziya Paşa Middle School, Palandöken Turgut Özal Middle School, and Yakutiye Atatürk University Private Foundation Schools Middle School using the convenience sampling method. As a data collection tool, the “Intangible Cultural Heritage Attitude Scale” was used. The analysis of the data was performed using the SPSS 22.0 software package program. Within the scope of the research, it was determined that the students had a intermediate level attitude towards intangible cultural heritage. In the obtained data, a statistically significant difference was found in all sub-variables of the relevant scale according to age, class and school variables; No significant difference was detected based on the gender variable. The results of this study are expected to provide an information infrastructure to librarians, educators and parents to contribute to positive development of children's attitudes to intangible cultural heritage

Keywords: Information center, library, archive, middle school students, intangible cultural heritage, attitude.

KISALTMALAR DİZİNİ

ALA	: American Library Association (Amerikan Kütüphane Derneği)
KTB	: Kültür ve Turizm Bakanlığı
MEB	: Mill� Eğitim Bakanlığı
SOKÜM	: Somut Olmayan Kültürel Miras
SOKÜMTÖ	: Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum �l�eği
TDK	: Türk Dil Kurumu
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür �rg�t�)
YAKEGM	: Yaşayan Miras ve Kültürel Etkinlikler Genel Müdürlüğü

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Kültürel Mirasın Sınıflandırılması	16
Tablo 2. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde Bulunan Türkiye Kültürel Miras Alanları.....	18
Tablo 3. UNESCO Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsilî Listesi	21
Tablo 4. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımları.....	38
Tablo 5. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Dağılımları.....	38
Tablo 6. Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Dağılımları.....	39
Tablo 7. Öğrencilerin Öğrenim Gördüğü Okul Değişkenine Göre Dağılımları.....	39
Tablo 8. SOKÜMTÖ Güvenirlilik Katsayıları	41
Tablo 9. SOKÜMTÖ Güvenirlilik Katsayıları	42
Tablo 10. SOKÜMTÖ Normallik Değerleri	43
Tablo 11. SOKÜMTÖ ve Alt Faktörleri İle İlgili Betimsel Değerler	45
Tablo 12. Öğrencilerin SOKÜM'e Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi	49
Tablo 13. Öğrencilerin SOKÜM'e Yönelik Tutumlarının Öğrenim Gördükleri Sınıf Değişkenine Göre Analizi	50
Tablo 14. Öğrencilerin SOKÜM'e Yönelik Tutumlarının Öğrenim Gördükleri Okul Değişkenine Göre Analizi	52
Tablo 15. Öğrencilerin SOKÜM'e Yönelik Tutumlarının Yaş Değişkenine Göre Analizi	54

ÖN SÖZ

Bu çalışmanın Erzurum ili ortaokul öğrencilerinin somut olmayan kültürel miras konusundaki tutumlarını belirlemeyi amaçlayan bir tez çalışması olduğunu belirtmekten büyük mutluluk duyuyorum. Tezin başlığı, “Ortaokul Öğrencilerinin Somut Olmayan Kültürel Miras ile İlgili Tutumları: Erzurum İli Örneği” araştırmanın kapsamını ve önemini açıkça ortaya koymaktadır.

Tezimin amacı, Erzurum ilindeki ortaokul öğrencilerinin somut olmayan kültürel mirasa dair tutumlarını incelemek ve bu bağlamda elde edilen sonuçlarla bilgi merkezlerinin, özellikle halk ve okul kütüphanelerinin, somut olmayan kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasında nasıl bir rol oynayabileceğine dair önerilerde bulunmaktır. Çalışmanın temel motivasyonu, somut olmayan kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilirliği konusunda farkındalık yaratmak ve bu mirasın genç nesiller tarafından benimsenmesini desteklemektir. Araştırmanın önemi, geçmiş kuşaklardan günümüze uzanan kültürel mirasın, özellikle somut olmayan unsurlarının, genç bireyler tarafından tanınmasının ve korunmasının gerekliliğindendir.

Bu çalışmanın hazırlanmasında katkıda bulunan, destek olan ve teşvik eden birçok kişi bulunmaktadır. Öncelikle, kıymetli danışmanım sayın Doç. Dr. Nermin ÇAKMAK’a derin teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Ayrıca, hayatımın ve tezimin her aşamasında moral ve motivasyon kaynağım olan canım annem Serpil TERCAN’a, canım babam Akın TERCAN’a, canım kardeşim Taylan TERCAN’a; hayatta asla pes etmemem gerektiğini her zaman hatırlatan ve hep yanımda olan canım nişanlım Burak ERMANCIK’a çok kıymetli desteklerinden dolayı içten teşekkürlerimi sunarım. Onların sürekli destekleri, sevgileri ve anlayışları bu süreçte çok büyük bir güç kaynağı oldu.

Tez jüri üyelerim sayın Doç. Dr. Bahattin YALÇINKAYA ve sayın Dr. Öğr. Üyesi Özlem ŞENYURT hocalarıma da kıymetli desteklerinden dolayı saygılarımı sunar, teşekkür ederim.

Son olarak, bu çalışmanın bilgi merkezlerinin somut olmayan kültürel mirası tanıtmaya ve gelecek kuşaklara aktarma konusundaki hizmet geliştirme süreçlerine katkıda bulunmasını umuyorum. Elde edilen sonuçların, bilgi merkezlerinin bu önemli görevlerini yerine getirmelerinde rehberlik edeceğini ve kültürel mirasın korunmasına yönelik farkındalık oluşturmalarına yardımcı olacağını umuyorum.

GİRİŞ

Kültür, bir toplumun üyeleri arasında ortak olan inançlar, değerler, normlar, davranışlar ve maddi unsurların toplamı şeklinde nitelendirilmektedir. Kültür toplumun yaşam tarzını, inançlarını, değerlerini ve ortak anlam dünyasını şekillendiren bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireylerin ve grupların tarihsel birikimlerini, günlük pratiklerini ve dünya görüşlerini kapsayan bir yapı olarak ele alınmaktadır. Kültür aynı zamanda toplumsal kimliğin bir unsuru olarak dil, sanat ve gelenekler yoluyla nesilden nesile aktarılmaktadır. Bu aktarım süreci hem bireysel hem de toplumsal anlamda kültürel çeşitliliğin ve zenginliğin korunmasında önemli bir rol oynamaktadır (Adıgüzel ve Koyuncu, 2023).

Kültürel miras, toplumların geçmişten günümüze taşıdığı ve gelecek nesillere aktarması gereken önemli değerleri içermektedir ve bu değerler iki ana kategoride incelenmektedir: Somut kültürel miras ve somut olmayan kültürel miras. Somut kültürel miras, mimari yapılar, tarihi kalıntılar ve sanat eserleri gibi fiziksel öğeleri kapsarken, somut olmayan kültürel miras; gelenekler, sözlü anlatımlar, ritüeller ve el sanatları gibi manevi unsurları kapsamaktadır (Ceran ve Yıldız, 2021).

Somut olmayan kültürel miras, toplumların kimliğini ve kültürel sürekliliğini korumada kritik bir rol oynamaktadır. UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)'ya göre toplulukların, grupların ve bazı durumlarda bireylerin kültürel miraslarının bir parçası olarak kabul ettikleri uygulamalar, temsil biçimleri, anlatımlar, bilgi ve beceriler ile bunlara bağlı olan araçlar, gereçler ve kültürel alanlar bu mirasın tanımı olarak kullanılmaktadır (Gürel ve Çetin, 2019). Bu miras türü, toplulukların kültürel kimliklerinin devamlılığını sağlamakta ve toplumsal bağların güçlenmesine katkıda bulunmaktadır (Saral, 2019). Somut olmayan kültürel mirasın korunması, bu değerlerin gelecek nesillere aktarılması açısından büyük önem taşırken sadece fiziksel varlıkların değil aynı zamanda toplulukların yaşayan kültürünün evrimini ve gelişimini temsil eden unsurların korunmasını da içermektedir (Lenzerini, 2011). Somut olmayan kültürel mirası korumak adına 1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi, 1989 Geleneksel Kültür ve Folklorun Korunması Tavsiye Kararı, 2003 Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi, 2004 Yamato Deklarasyonu gibi çalışmalara ulaşılmaktadır. Ülkemizde de Safranbolu, Beypazarı

Yaşayan Müze, Karagöz Müzesi gibi projeler somut olmayan kültürel mirasın deneyimlenmesine ve korunmasına katkıda bulunmuştur. Yerel yönetimlerin düzenlediği etkinlikler de bu süreci desteklemektedir (Metin Basat, 2013).

Koruma çalışmaları, tarihi ve kültürel değerlerin tahrip edilmesini önlemek, restore etmek ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak amacıyla yapılmakta olup UNESCO'nun somut olmayan kültürel mirasın korunmasına yönelik uluslararası sözleşmeleri ve programları, bu alanda önemli bir rol oynamaktadır (İnci, 2023). UNESCO, 2003 yılında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'ni kabul ederek, bu miras türünün korunmasını uluslararası bir öncelik haline getirmiştir. Bu sözleşme, somut olmayan kültürel mirasın yok olmaması için kuşaklar boyu aktarımını ve kültürel çeşitliliğin sürdürülmesini amaçlamaktadır (Zeren Akbulut, 2022). Aynı zamanda kültürel mirasın korunması ve tanıtılması için devletlerin ve toplumların bilinçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Somut olmayan kültürel miras, topluluklar tarafından kuşaktan kuşağa aktarılan uygulamaları, temsilleri, ifadeleri, bilgi ve becerileri içermektedir. UNESCO'ya göre (2003), bu miras sözlü gelenekler, sahne sanatları, sosyal pratikler, ritüeller ve festivaller gibi unsurları kapsamaktadır. Bu miras, toplumların kültürel kimliklerini ve sürekliliğini sağlamakta ve toplumsal bağların güçlenmesine katkıda bulunmaktadır (Oğuz, 2021). Somut olmayan kültürel mirasın korunması için çeşitli stratejiler uygulanabilmektedir. Nitekim eğitim, bu mirası gelecek nesillere aktarmada önemli bir araç olarak görülmektedir. Eğitim programlarında yerel kültürel öğelere yer verilmesi, öğrencilerin kendi kültürel kimliklerini tanımalarına ve geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Aral, 2018). Kültürel mirasın korunması ve tanıtılması süreçlerinde eğitim bireylerde farkındalık oluşturulması açısından önemli bir araç olarak kabul edilmektedir. Avrupa ülkelerinde kültürel mirasın temel eğitim sistemine entegre edilmesiyle birlikte bireylerde erken yaşta farkındalık oluşturulduğu ve bu yaklaşımın koruma bilincini güçlendirdiği görülmektedir. Türkiye'ye bakıldığında ulusal ve uluslararası sözleşmelerin uygulanmasında denetim yetersizlikleri ve yetki karmaşası gibi sorunların yanı sıra eğitim müfredatında kültürel mirasın önemine yeterince yer verilmemesi, koruma bilincinin gelişimini sınırlandırmaktadır. Bu bağlamda, eğitim politikalarının yeniden yapılandırılarak koruma kültürünün toplumsal tabana yayılması büyük önem taşımaktadır. Ortaokul ve lise düzeyinde, öğrencilerin kültürel mirası tanımalarını ve bu mirası koruma bilinci kazanmalarını sağlayacak

etkinliklerin artırılması, ayrıca sanat ve kültür derslerinin alanında uzman öğretmenler tarafından verilmesi önemli bir öneri olarak görülmektedir. Genç nesillerde kültürel mirasa yönelik farkındalığın artırılması bu mirasın sürdürülebilirliğine katkı sunacaktır ve insan yaratıcılığı ile kültürel çeşitliliğe duyulan saygıyı pekiştirecektir (Külcü, 2015).

Somut olmayan kültürel mirasın belgelendirilmesi de korunması konusunda önemli bir yaklaşımdır. Bu süreç yerel pratiklerin kaybolmasını önleyerek, gelecekteki araştırmalar ve çalışmalar için önemli bir kaynak oluşturmaktadır (Kurin, 2004). Benzer şekilde dijitalleşme, somut olmayan kültürel mirasın korunması ve yayılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Dijital platformlar, geleneksel kültürel unsurların geniş kitlelere ulaşmasını sağlarken, aynı zamanda belgeleme ve arşivleme süreçlerini de kolaylaştırmaktadır (Aldemir ve Oğuz, 2006). Somut olmayan kültürel mirasın nesiller boyu aktarımında bilgi merkezleri, özellikle halk ve okul kütüphaneleri, kritik bir rol üstlenmektedir. Bu kütüphaneler, kültürel mirası belgeleyip arşivleyerek, bu değerlerin korunmasına ve yaygınlaştırılmasına katkı sağlamaktadır (Darçın Şahin, 2010). Anna (2017) çalışmasında, halk ve okul kütüphanelerinin özellikle çocuk ve gençlerin somut olmayan kültürel mirasa dair bilgi edinmeleri için erişilebilir kaynaklar sunduğunu ifade etmektedir. Özellikle okul kütüphaneleri öğrencilere yerel hikayeler, şarkılar, oyunlar ve efsaneler gibi somut olmayan mirasa dair materyallere erişim imkânı sunmakta ve gençlerin kültürel geçmişle bağlantı kurmasını sağlamaktadır (Anna, 2017). Gundakanal ve Kaddipujar (2024) çalışmasında kütüphanelerin sadece bilgiye erişim sağlayan merkezler olmadığını aynı zamanda yerel bilgi ve kültürel uygulamaların korunması açısından aktif bir rol üstlendiğini vurgulamaktadır. Bununla birlikte halk kütüphanelerinin, yerel halkın katkılarıyla kültürel etkinlikler düzenleyerek topluluk hafızasının canlı kalmasını sağlamada da rolleri olduğunu belirtmişlerdir. Bu tür faaliyetler genç nesillerin kültürel mirası benimsemelerine yardımcı olmaktadır.

Halk ve okul kütüphanelerinin kültürel mirasın korunmasında ve yaygınlaştırılmasında önemli roller üstlenmesinin ardındaki nedenler arasında, bu kütüphanelerin geniş bir kitleye ücretsiz erişim sağlamalarından dolayı her yaştan ve sosyoekonomik düzeyden bireylerin kültürel mirasla tanışmasına olanak sunması olduğu söylenebilmektedir. Halk kütüphaneleri özellikle yerel toplulukların tarihine, diline ve kültürüne özgü materyalleri toplayarak kültürel mirası arşivleme işlevi üstlenmektedir (Dim ve Osadebe, 2009). Bu kütüphanelerin dijitalleşme gibi modern tekniklerle kültürel

materyalleri dijital formata dönüştürmesi aynı zamanda materyallere erişim imkânını artırmaktadır. Dijitalleştirme, fiziksel yıpranmayı azaltırken kültürel içeriklerin daha geniş kitleler tarafından erişilebilir olmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda, teknolojik altyapı sayesinde, formatların güncel tutulmasıyla materyallerin gelecek nesillere aktarılması güvence altına alınmaktadır (Ezeani ve Ezema, 2009).

Bilgi merkezleri bilhassa okul ve halk kütüphaneleri gelenekler, sözlü anlatımlar, el sanatları ve müzik gibi kültürel miras öğelerinin belgelenmesi, korunması ve topluma erişilebilir hale getirilmesi için stratejik roller üstlenmektedirler. Özellikle yerel kütüphaneler, toplumun somut olmayan kültürel mirası ile ilgili kaynaklara ulaşmasını kolaylaştırarak kültürel bilinç ve kimlik oluşumuna katkıda bulunmaktadır. Örneğin, halk kütüphaneleri toplumun kültürel miras ile etkileşime geçmesine olanak tanıyan etkinlikler düzenleyerek kültürel mirasın tanıtımını desteklemektedir. Bu etkinlikler arasında yerel halkla yapılan interaktif etkinlikler, halk hikayelerinin veya geleneksel el sanatlarının tanıtıldığı atölyeler ve arşiv projeleri yer almaktadır (Virkus, 2019). Bu tür programlar, kültürel belleğin korunmasına hizmet ederken aynı zamanda somut olmayan kültürel mirasın geniş bir kesim tarafından öğrenilmesini sağlamaktadır (Kurbanoğlu, 2019). Bu noktada ortaokul öğrencilerini kapsayan yaş grubu ele alındığında öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin geliştiği, kültürel ve tarihsel bağlamda öğrenmeye daha eğilimli oldukları bir dönem olarak kabul edilebilmektedir. Ortaokul öğrencileri, toplumsal sorunlara karşı daha duyarlı hale gelmektedir ve sosyal kimliklerini oluşturmaya başlamaktadırlar. Çünkü somut olmayan kültürel miras, bu kimlik gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır çünkü bireylerin kendilerini ifade etme biçimlerini şekillendirmekte ve toplumsal bağlarını güçlendirmektedir (Dim ve Osadebe, 2009). Bilgi merkezlerinin somut olmayan kültürel mirası tanıtmaya görevini yerine getirebilmesi için öncelikle hedef kitlenin bu mirasla ilgili tutumlarının bilinmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, ortaokul öğrencilerinin somut olmayan kültürel mirasla ilgili tutumlarının ortaya çıkarılması önem arz etmektedir. Odabaş vd., (2020), çalışmalarında somut olmayan kültürel mirasın korunması ve tanıtılması sürecinde eğitim kurumlarının ve bilgi merkezlerinin rolünü vurgulamaktadır. Nesillerin bu mirasa yönelik tutumlarının belirlenmesinin, gelecek nesillere aktarımda kritik olduğunu ifade etmektedirler. Bu bağlamda, bilgi merkezlerinin hizmet geliştirmede hedef kitleye dair tutumları göz önünde bulundurmaları gerektiğini belirtmektedirler.

Sonuç olarak, somut olmayan kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması, kültürel çeşitliliğin ve insanlığın ortak mirasının korunması açısından büyük önem taşımaktadır. Külcü'ye göre (2015) özellikle genç yaşlarda verilecek eğitimle, koruma bilincinin daha etkili bir şekilde yerleştirilebileceği belirtilmektedir. Örneğin; Avrupa ülkelerinde kültürel mirasa yönelik eğitim, temel eğitim sistemine entegre edilmiştir ve bu sayede bireylerde erken yaşta farkındalık geliştirilmiştir. Türkiye'de ise, zengin bir kültürel mirasa sahip olmakla birlikte bu mirasın korunması ve tanıtılması süreçlerinde bazı eksiklikler yaşanmakta; ulusal ve uluslararası sözleşmelerin uygulanmasında denetim sorunları ve yetki karmaşası bulunmaktadır. Eğitim müfredatındaki eksiklikler ve kültürel mirasın öneminin yeterince vurgulanmaması, koruma bilincinin gelişimini sınırlamaktadır. Kültürel mirasın korunması için eğitim politikalarının yeniden yapılandırılması ve koruma kültürünün toplumsal tabana yayılması gerektiği ifade edilmektedir. Benzer şekilde ortaokul ve lise düzeyinde, öğrencilerin kültürel mirası tanımalarını ve koruma bilinci kazanmalarını sağlayacak etkinliklerin artırılması önerilmektedir. Sanat ve kültür derslerinin, uzman öğretmenler tarafından verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Özellikle genç nesillerde farkındalık oluşturularak kültürel mirasın sürdürülebilirliğine katkıda bulunulabileceği ifade edilmektedir. Eğitim sistemindeki reformların kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına duyulan saygıyı artıracığı belirtilmektedir. Somut olmayan kültürel mirasın korunması ve yayılması ile ilgili olarak ALA (American Library Association)'ya göre (2015), kütüphaneler ve kütüphaneciler kültür bilinci konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Kültür, miras ve dilin tanınması ile bu değerlere saygı gösterilmesi ailelerin ve toplulukların güçlenmesi için oldukça etkili bir yol olarak görülmektedir. Aynı şekilde somut olmayan kültürel miras unsurlarını tanımak ve yaşatmak bireylerin kendilerini daha güçlü hissetmelerini sağlayarak toplumların dayanışma içinde olmalarına katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda dijitalleşme ile birlikte kütüphaneler, kültürel mirasın daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamada yeni fırsatlar sunmaktadır. Kütüphanelerin bu alandaki belgeleme ve koruma, erişim, topluluk katılımı gibi katkılarının bireylerin ve toplumların kültürel kimliklerini güçlendirmelerinde ve insanlığın ortak mirasına sahip çıkılmasında yardımcı olduğu söylenebilmektedir.

I. PROBLEM DURUMU

Toplumların uzun yıllar süregelen birikim ve deneyimleri, toplumun bireyleri tarafından kabul görmesi ve devamlılığı kültür kavramını oluşturan ve şekillendiren yapıtaşlarından biri olduğu kabul edilmektedir (Özcan vd., 2018). Benzer şekilde nesilden nesile aktarılan somut olmayan kültürel miras kavramı toplulukların ve grupların çevreleri, doğa ve tarihleriyle olan etkileşimleri doğrultusunda sürekli olarak yeniden şekillenir; bu süreç onlara bir kimlik ve süreklilik hissi kazandırmaktadır (Külcü, 2015). Somut olmayan kültürel miras sözlü geleneğe dayanan hem otantik hem de sürekli yeniden üretilen, yaşayan, dinamik ve korunması gereken bir miras alanı olarak vurgulanmaktadır (Gürçayır, 2011).

Ülkemizin en önemli sorunlarından biri, kendi kültürel değerlerimizi ve imgelerimizi yeterince oluşturamamak, oluşturulanları kullanamamak veya bu değerleri küresel düzeye taşıyamamaktır. Özellikle genç nesiller kendi tarihimizden, hikâyelerimizden, mitolojilerimizden, efsanelerimizden ya da masallarımızdan çıkan kahramanları yeterince tanınamamaktadır. Oysa bu kahramanlar, kültürel kimliğimizin önemli yapı taşlarını oluşturmaktadır. Kültürel değerlerin çocuklara ve gençlere aktarılabilmesi, onların geçmişle bağ kurmalarını ve kendi kimliklerini güçlendirmelerini sağlamaktadır. Bu noktada, büyüklerin bilgi ve deneyimlerini gençlere aktarabilmeleri için yeni yol ve yöntemler geliştirmeleri büyük bir önem taşımaktadır. Bir masalın derlenmesi ve yazıya geçirilmesi halk bilimi açısından kıymetli bir adım olsa da kültürel mirasın korunması ve yaşatılması için yeterli olmamaktadır. Asıl hedef o masalın başka anlatıcılar tarafından da yaşatılarak yeni nesillere aktarılmasıdır. Ancak günümüzde kentleşmeyle birlikte çekirdek ailenin yaygınlaşması, çocukların geleneksel kültür kodlarını öğrenebileceği büyükanneler ve dedelerin rolünü giderek azaltmıştır. Bu durum, özellikle bayramlar ve düğünler gibi özel günlerde sınırlı bir şekilde bir araya gelen kuşaklar arasında kültür aktarımını zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda, çocuklara ve gençlere kültürel mirasın aktarılması onların kökleriyle bağ kurmalarını, aidiyet hissini geliştirmelerini ve kendi kimliklerini tanımlamalarını sağlamaktadır. Ayrıca kültürel mirasın aktarımı yalnızca bireysel değil, toplumsal bir sorumluluktur. Kültür yaşanarak ve paylaşarak nesilden nesile geçmektedir ancak bu süreç kesintiye uğradığında kültürel kimlik zayıflayarak unutulma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır (Oğuz, 2018). Bu

nedenle çocukların bu mirası öğrenebileceği, içselleştirebileceği ve geleceğe taşıyabileceği ortamların oluşturulması kültürel devamlılık için hayati bir rol oynamaktadır. Buradan hareketle, ortaokul öğrencilerinin kültürümüzü oluşturan öğelerden biri olan somut olmayan kültürel miras ile ilgili tutumlarının ve bilinçlerinin ölçülmesi önem arz etmektedir.

Güvenç'e göre (1997) öğrencilerin bu konudaki tutumlarını öğrenmek, kültürel mirasın korunması ve yaşatılması için atılacak adımları belirlemek açısından son derece önemli görülmektedir. Çünkü genç nesiller, kültürün taşıyıcıları ve gelecekteki aktarıcıları olarak ifade edilmektedir. Eğer öğrenciler kültürel miras unsurlarına karşı olumlu bir tutum geliştirmezlerse bu değerlerin unutulma veya kaybolma riski artar. Kültürel farkındalık ve kimlik gelişimi için öğrencilerin kültürel mirasla olan bağlarını değerlendirmek, onların tarihsel kökenlerine ve kültürel kimliklerine ne kadar değer verdiklerini anlamaya yardımcı olmaktadır. Bu farkındalık, bireylerin aidiyet hissini artırır ve onları daha bilinçli kültür taşıyıcıları yapmaktadır. Kültürel mirasın nesilden nesile aktarılması, bu değerlerin gençler tarafından benimsenmesine bağlıdır. Öğrencilerin bu konudaki ilgisini ve katılımını ölçmek, gelecekte kültürel mirasın koruma ve aktarma stratejilerinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır (Gürel, 2018). Öğrencilerin tutumları, sadece bireysel değil, toplumsal etkiler de yaratmaktadır. Kültürel miras konusunda bilinçli bireyler yetiştirmek, toplumun kültürel dayanışmasını güçlendirebilmekte ve ortak değerlerin etrafında birleşmesini sağlayabilmektedir. Özetle, öğrencilerin tutumlarını öğrenmek hem mevcut kültürel mirasın korunması hem de gelecekte bu mirasın yaşatılması için yapılması gerekenleri belirlemek adına kritik bir öneme sahiptir. Bu tür çalışmalar kültürel mirasa yönelik duyarlılığı artırarak daha bilinçli bir nesil yetiştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Araştırmanın ortaokul öğrencileriyle gerçekleştirilmesinin bir diğer nedeni araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan Gürel ve Çetin (2019) tarafından ortaokul öğrencilerinin somut olmayan kültürel miras ile ilişkili tutumlarını ortaya çıkartmak için geliştirilen SOKÜMTÖ (Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği), ortaokul öğrencilerinin rahatlıkla anlayabileceği düzeyde, uzunlukta ve sayıdadır. Bu nedenle ölçek ilköğrencilerinin yaş grubu düşünüldüğünde düzey olarak zor seviyede olabileceği gibi ortaöğretim öğrencileri için ise düzey ve yaş unsurları bağlamında kolay seviyede olabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda ortaokul öğrencileri (10-14 yaş grubu) öğrenmeye eğilim, kültürel farkındalık

ve sosyal sorumluluk gelişiminin önemli bir dönüm noktası olarak görülmektedir. Bu durum da kültürümüze olan eğilimlerinin tespit edilmesinin gerekliliğini ve önemini ortaya koymaktadır (Asatekin, 2004).

II. KONUNUN ÖNEMİ

Geçmiş kuşaklardan süregelen, toplumun ortak geçmişi ve değerlerinin önemli bir taşıyıcısı niteliğinde olan kültürel miras unsurları geniş kapsamda ele alınmaktadır. Bahsi geçen bu unsurlar, somut kültürel miras ve somut olmayan kültürel miras ayrımını da beraberinde getirmektedir (Ceran ve Yıldız, 2021). Somut olmayan kültürel miras toplumların kimliğini, tarihini ve kültürel sürekliliğini temsil eden önemli bir unsur olması sebebiyle bu araştırmada somut olmayan kültürel mirasa odaklanılmıştır. Somut olmayan kültürel miras, yalnızca geçmişten gelen bir birikim değil aynı zamanda bugünü anlamlandıran ve geleceğe taşınması gereken dinamik bir yapı olarak görülmektedir. Bu çerçevede, somut olmayan kültürel miras; topluluklar, gruplar ve bazı durumlarda bireyler tarafından kültürel miraslarının bir unsuru olarak kabul edilen pratikler, temsil biçimleri, anlatımlar, bilgiler, beceriler ile bunlara dair araçlar, gereçler ve kültürel alanlar olarak tanımlanmaktadır (Gürel ve Çetin, 2019). Somut olmayan kültürel miras aynı zamanda geçmişten günümüze bir topluma ait değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasında aracı rol üstlenmiştir (Saral, 2019). Öyle ki bu unsurlar, UNESCO tarafından 2003 yılında yayımlanan Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nde ilk kez kullanılmaya başlanmış ve bu sözleşme ile koruma altına alınmıştır. Sözleşmede somut olmayan kültürel mirasın yok olmaya yüz tutmaması amacıyla kuşaklar boyu aktarımı hedeflenmiş ve gelenekler, adetler, toplumsal veya evrensel uygulamalar gibi çeşitliliklerin yaşatılması için devamlılığını güvence altına almaya dikkat çekilmiştir (Zeren Akbulut, 2021).

Bu bağlamda ilgili literatürden hareketle, somut olmayan kültürel mirası her kuşaktan bireye bilhassa çocuklara ve gençlere tanıtmak, böylelikle geçmiş ve gelecek arasında bir köprü vazifesi oluşturmak önem arz etmektedir (Ceran ve Yıldız, 2021). Dolayısıyla ortaokul öğrencilerinin somut olmayan kültürel miras ile ilgili tutumlarının ortaya çıkarılması önemlidir. Diğer taraftan somut olmayan kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasında bilgi merkezleri (özellikle halk ve okul kütüphaneleri) önemli fonksiyona sahip kurumlardan biridir (Darçın Şahin, 2010). Bu bağlamda bilgi

merkezlerinin somut olmayan kültürel mirası gelecek kuşaklara tanıtmak, bilgi verme ve farkındalık oluşturma sorumlulukları bulunmaktadır. Fakat, bilgi merkezlerinin somut olmayan kültürel mirası tanıtmak, bilgi vermek ve farkındalık oluşturmak için hizmet geliştirmelerinde ve bu hizmeti genç kuşaklara sunmalarında öncelikle hedef kitlenin (bu tez çalışması kapsamında hedef kitle ortaokul öğrencileridir) somut olmayan kültürel miras ile ilgili tutumlarını bilmeleri önemlidir. Bu bağlamda bu tez çalışmasından elde edilen sonuçların bilgi merkezlerinin somut olmayan kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması için hizmet geliştirmelerinde ve bu yönde planlama yapmalarında faydalı olması beklenmektedir. Çalışmanın ortaokul yaş grubunun kültürel mirasla olan ilişkisini ele alarak konuya dair mevcut bilgi birikimini ölçmesi ve somut olmayan kültürel mirasa ilişkin farkındalık tutumlarının belirlenmesine dair yeni veriler sunması hedeflenmektedir. Ayrıca bu çalışmanın somut olmayan kültürel mirasın korunması ve aktarılması süreçlerinde genç kuşakların oynadığı rolü anlatmak ve kütüphanelerin bu genç kuşağın somut olmayan kültürel mirasa ilişkin tutumlarını olumlu yönde geliştirmede çeşitli etkinliklerle hizmet sunmasının önemine vurgu yapmak da araştırmanın diğer hedefleri arasında yer almaktadır.

III. ARAŞTIRMANIN AMACI VE SORULARI

Bu çalışmanın temel amacı ortaokul öğrencilerinin, geçmişten günümüze süregelen somut olmayan kültürel miras ile ilgili tutumlarını ortaya çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda bu tez çalışması 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin somut olmayan kültürel miras konusundaki yaklaşım ve tutumlarını kapsamaktadır.

Çalışmanın problem cümlesi, “Somut Olmayan Kültürel miras ile ilgili ortaokul öğrencilerinin farkındalık tutumları nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Çalışmada aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

Ortaokul öğrencilerinin;

1. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili tutum eğilimleri nedir?

1.1. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili **sosyal hayat** alt boyutuna yönelik tutum eğilimleri nedir?

1.2. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili **geleneksel sanatlar** alt boyutuna yönelik tutum eğilimleri nedir?

- 1.3. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili **kültürel bilinç** alt boyutuna yönelik tutum eğilimleri nedir?
- 1.4. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili **sözlü gelenekler** alt boyutuna yönelik tutum eğilimleri nedir?
- 1.5. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili **doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar** alt boyutuna yönelik tutum eğilimleri nedir?
2. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili **cinsiyet** değişkenine göre tutum eğilimleri anlamlı fark oluşturmakta mıdır?
 - 2.1. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili cinsiyet değişkenine göre **sosyal hayat** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri anlamlı fark oluşturmakta mıdır?
 - 2.2. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili cinsiyet değişkenine göre **geleneksel sanatlar** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri anlamlı fark oluşturmakta mıdır?
 - 2.3. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili cinsiyet değişkenine göre **kültürel bilinç** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri anlamlı fark oluşturmakta mıdır?
 - 2.4. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili cinsiyet değişkenine göre **sözlü gelenekler** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri anlamlı fark oluşturmakta mıdır?
 - 2.5. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili cinsiyet değişkenine göre **doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri anlamlı fark oluşturmakta mıdır?
3. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili **sınıf düzeyi** değişkenine göre tutum eğilimleri anlamlı fark oluşturmakta mıdır?
 - 3.1. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili sınıf düzeyi değişkenine göre **sosyal hayat** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri anlamlı fark oluşturmakta mıdır?
 - 3.2. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili sınıf düzeyi değişkenine göre **geleneksel sanatlar** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri anlamlı fark oluşturmakta mıdır?
 - 3.3. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili sınıf düzeyi değişkenine göre **kültürel bilinç** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri anlamlı fark oluşturmakta mıdır?

- 3.4. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili sınıf düzeyi değişkenine göre **sözlü gelenekler** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri anlamlı fark oluşturmaktadır mıdır?
- 3.5. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili sınıf düzeyi değişkenine göre **doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri anlamlı fark oluşturmaktadır mıdır?
4. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili **okul** değişkenine göre tutum eğilimleri anlamlı fark oluşturmaktadır mıdır?
- 4.1. **Sosyal hayat** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturmaktadır mıdır?
- 4.2. **Geleneksel sanatlar** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturmaktadır mıdır?
- 4.3. **Kültürel bilinç** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturmaktadır mıdır?
- 4.4. **Sözlü gelenekler** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturmaktadır mıdır?
- 4.5. **Doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturmaktadır mıdır?
5. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili **yaş** değişkenine göre tutum eğilimleri anlamlı fark oluşturmaktadır mıdır?
- 5.1. **Sosyal hayat** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturmaktadır mıdır?
- 5.2. **Geleneksel sanatlar** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturmaktadır mıdır?
- 5.3. **Kültürel bilinç** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturmaktadır mıdır?
- 5.4. **Sözlü gelenekler** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturmaktadır mıdır?
- 5.5. **Doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar** alt boyutuna ilişkin tutum eğilimleri istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturmaktadır mıdır?

IV. ARAŞTIRMANIN DÜZENİ

Araştırma beş ana bölüm, ekler ve kaynakçadan oluşmaktadır. Bu bölümler sırasıyla şu şekildedir:

Birinci Bölüm: Çalışmanın giriş bölümüdür. Bu bölümde problem durumu, konunun önemi, araştırmanın amacı ve soruları, araştırmanın düzeni, terminoloji ve kaynaklar hakkında bilgiler yer almaktadır.

İkinci Bölüm: Bu bölümde, kültür kavramının tanımı, kültürel miras ve somut olmayan kültürel miras kavramlarının tanımı, somut olmayan kültürel miras unsurları ile bu unsurların korunması ve kütüphanelerle olan ilişkisi yer almaktadır.

Üçüncü Bölüm: Bu bölümde, araştırmanın deseni, evren ve örneklem, veri toplama aracı ve süreci, verilerin analizi, araştırmanın sınırlılıkları ve varsayımları ile etik izinlerin alınması ile ilgili konular yer almaktadır.

Dördüncü Bölüm: Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgular detaylı bir şekilde değerlendirilmektedir.

Beşinci Bölüm: Bu bölüm tartışma bölümüdür ve araştırmada elde edilen sonuçlar öğrencilerin somut olmayan kültürel miras ile ilgili tutumları konusunda yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalarla birlikte ele alınmaktadır.

Altıncı Bölüm: Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgular ışığında varılan sonuç ve çözüm önerileri sunulmaktadır.

V. TERMİNOLOJİ

Kültür: “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü; hars, ekin” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2024).

Kültürel Miras: Kültürel miras, geçmişten günümüze kadar insanlar aracılığıyla taşınan her türlü kültürel unsura verilen ad olarak ifade edilmektedir (Gürel, 2018).

Somit Olmayan Kültürel Miras: Topluluklar, gruplar, bireyler tarafından kültürel miraslarının bir parçası olarak gördükleri uygulamalar, temsil biçimleri,

hikayeler, bilgiler, beceriler ile bunlara ait araçlar, malzemeler ve kültürel alanlar olarak tanımlanmaktadır (UNESCO, 2003).

Kütüphane: “Kullanıcılarının bilgi edinme gereksinimini sağlamak amacıyla bünyesinde bulundurduğu bilgi taşıyan her türden belgenin hizmete sunulduğu yer” olarak tanımlanmaktadır (Keseroğlu ve Bitri, 2015).

VI. KAYNAKLAR

Araştırmanın literatür tarama kısmında basılı veya elektronik kitap, yüksek lisans veya doktora tezi, makale gibi kaynak türlerinden yararlanılmıştır. Bu kaynaklara erişimde kullanılan veritabanları ve çevrim içi kaynak sağlayıcıların listesi aşağıdaki gibidir.

- Web of Science,
- ProQuest Dissertations and Theses Global,
- ProQuest Ebook Central,
- Science Direct,
- EbscoHost
- YÖK Tez Merkezi
- DergiPark
- Türk Kütüphaneciliği
- Bilgi Dünyası

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. KÜLTÜR

Türkçe literatürde kültür, bireylerin ve toplulukların yaşamları boyunca edindikleri tüm maddi ve manevi öğeleri içeren bir bütün olarak tanımlanmaktadır. Kültür, toplumların bir arada yaşama, iletişim kurma, öğrenme ve bilgi aktarımı süreçlerini yönlendiren temel bir güç olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda, kültür sadece sanatsal ve estetik değerleri değil, aynı zamanda sosyal davranış kalıplarını, dil, din, hukuk gibi toplumsal düzenlemeleri de içermektedir (Gökalp, 1976).

Pek çok akademik çalışmada kültür, “toplumun ortak bilinci” olarak nitelendirilmiştir. Kültür, bireylerin toplumsal kimliklerini inşa eden, onları bir arada tutan ve bir toplumun diğer toplumlarla kurduğu ilişkilerde belirleyici bir rol oynayan temel bir yapı taşı olarak görülmektedir. Kolaç’a göre (1995), kültürün en önemli özelliklerinden biri de “devamlılık”tır. Bu özellik, geçmişten bugüne aktarılan ve geleceğe miras bırakılan değerler bütününe ifade eder. Kültür, bireylerin toplumsal kimliklerini oluşturan ve onlara bir aidiyet hissi veren bir yapıdır. Türkçe literatürde, kültürün bireylerin toplum içindeki rollerini ve sosyal konumlarını belirleyen önemli bir etken olarak kabul edildiği görülmektedir. Kültür, bireylerin kendilerini bir topluma ait hissetmelerini sağlarken, bu aidiyet duygusu da toplumsal dayanışmayı güçlendirmektedir. Çokişler’in (2018) belirttiği gibi, kültürün bireyler üzerindeki etkisi, onların toplumsal normlara uygun davranışlar geliştirmelerinde kritik bir rol oynar.

Türkçe literatürde, kültürün bir başka önemli yönü, onun kuşaktan kuşağa aktarılan bir miras olarak görülmesidir. Kültürel unsurlar, toplumsal hafızayı canlı tutmakta ve kolektif bilincin devamını sağlamaktadır. Gökalp (1976), kültürün sürekliliğinin, toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri açısından hayati öneme sahip olduğunu vurgulamaktadır. Kültürel değerlerin aktarılması, toplumun gelecekte de aynı kimlik ve değerlere sahip bireyler yetiştirmesine olanak tanımaktadır.

Kültür, bir toplumun üyeleri arasında ortak olan inançlar, değerler, normlar, davranışlar ve maddi unsurların toplamıdır. Bu kavram, insanların hayatlarını

anlamlandırma ve organize etme biçimlerini ifade eder. Kültür, bireylerin kimliklerini, toplumsal bağlarını ve aidiyet duygularını şekillendirir (Oğuz, 2021). Turhan Tuna ve Saral'a göre (2018) kültür, bir toplumun yaşam biçiminin, atalarından miras kalan örf, adet ve gelenekleri ile sahip olduğu değerlerin, bir toplumun oluşturduğu tüm birikimlerin toplamıdır.

1.2. KÜLTÜREL MİRAS

Kültürel miras, insanlığın binlerce yıllık deneyimleriyle oluşturduğu ve nesilden nesile aktardığı değerlerin toplamıdır. Bu miras, mimari yapılar ve tarihi kalıntılar gibi maddi öğeleri, aynı zamanda örf, adet ve sözlü kültür gibi manevi unsurları içermektedir (Kirshenblatt-Gimblett, 2004).

Kültürel miras, toplumların tarih boyunca oluşturduğu ve günümüze kadar aktardığı kimliklerini, değerlerini ve tarihlerini yansıtan maddi ve manevi unsurların bütünüdür (Gürel, 2018). Gökalp'e göre (1976) Türkçe literatürde kültürel miras, bir toplumun özgün yaşam tarzını, geleneklerini, dilini, sanatını ve edebiyatını barındıran zengin bir miras olarak değerlendirilmektedir. Kültürel miras, toplumların geçmişine ışık tutarken, bu mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması önemli bir görev olarak kabul edilmektedir. Bu mirasın korunması, toplumsal kimliğin ve tarih bilincinin sürdürülebilmesi açısından hayati bir öneme sahip olmaktadır. Kolaç'a göre (2009) bu değerler, farklı nesillere ve farklı zamanlara aktarılmadıkça "kültür" niteliğini kazanamaz.

1960 yılında 20. yüzyılın etkili bir düşünürü, kültürün somut ürünlere indirgenemeyeceğini çünkü sürekli yaşadığını ve geliştiğini yazmaktadır. Aslında sadece somut varlıklardan değil aynı zamanda insan topluluklarının yaşayan kültürünü, evrimini ve devam arz eden gelişimini temsil eden temel unsurlardan oluşan kültürel mirasın özünü ele almaktadır. Bahsi geçen durum belirli bir topluluk tarafından benimsenerek o topluma ait maddi olmayan tüm unsurları içermektedir (Lenzerini,2011).

Kültürel miras, sadece anıtlar ve eşyalardan ibaret değildir. Atalarımızdan bize miras kalan ve sonraki kuşaklara aktarılan sözlü gelenekler, sahne sanatları, ritüeller, festivaller, toplumsal uygulamalar, doğa ve evrenle ilgili pratikler ile el sanatları

üretiminde kullanılan beceriler gibi yaşayan gelenekleri ve ifadeleri de içerir (UNESCO, 2003).

Kültürel miras hem fiziksel olarak deneyimleyebildiğimiz hem de duygusal ve manevi olarak yaşayabildiğimiz unsurları kapsar. Bu unsurların bir kısmı, kaleler, binalar, heykeller, paralar ve resimler gibi somut kültürel miras öğeleri olarak bilinirken (Kirshenblatt ve Gimblett, 2004); diğer kısmı ise gelenekler, halk dansları, sözlü aktarımlar, törenler ve el sanatları gibi somut olmayan kültürel miras öğeleri olarak tanımlamaktadır (Gürel, 2018). Tablo 1’de kültürel miras unsurlarının sınıflandırılmasına ilişkin bir örnek yer almaktadır.

Tablo 1. Kültürel Mirasın Sınıflandırılması (Aslan ve Ardemogni, 2006)

KÜLTÜREL MİRAS		
Somut Kültürel Miras		Somut Olmayan Kültürel Miras
Taşınır	Taşınmaz	Geleneksel Türküler, Ninniler, Ağıtlar Geleneksel Oyunlar (Hacivat-Karagöz, Orta Oyunu, Halk Tiyatrosu) Halk Oyunları Sözlü Edebiyat ve Sözlü Gelenekler (Destanlar, Atasözleri, Efsaneler, Fıkralar, Masallar) El Sanatları (Hat, Ebru, Nazar Boncuğu) Dini Bayramlar, Ritüel ve Festivaller
Mimari eserler Anıtlar Arkeolojik alanlar Tarihi Merkezler, Yapılar ve Binalar Kültürel Manzaralar Tarihi Parklar ve Bahçeler	Müze Koleksiyonları Kütüphaneler Arşivler Heykeller	

Kültürel miras, toplumsal kimliğin ve aidiyet duygusunun güçlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda, kültürel miras turizmi, yerel ekonomilere katkı sağlayarak ekonomik kalkınmaya da destek olmaktadır. Kültürel miras alanlarının korunması ve tanıtılması hem yerel halkın hem de ziyaretçilerin kültürel zenginlikleri deneyimlemesine olanak tanımaktadır (İnci, 2023). Türkiye, zengin ve çeşitli kültürel mirasa sahip bir ülkedir. Anadolu, birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, bu medeniyetlerin izlerini günümüze kadar taşımıştır. Türkiye'nin kültürel mirası, antik şehirler, tarihi yapılar, geleneksel el sanatları ve folklorik öğeler gibi birçok farklı unsuru içermektedir (Tonta, 2016).

Kültürel mirasın korunması, bu değerlerin yaşatılabilmesi için büyük önem taşımaktadır. Koruma çalışmaları, tarihi ve kültürel değerlerin tahrip edilmesini önlemek, restore etmek ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak amacıyla yapılmaktadır. Bu kapsamda, UNESCO'nun kültürel mirasın korunmasına yönelik uluslararası sözleşmeleri ve programları önemli rol oynamaktadır (Gürçayır Teke, 2013).

Kültürel mirasın aktarılması hususunda önemli bir etmen ise ana dilin kullanımıdır. Kuşaktan kuşağa aktarılması önem arz eden kültür ve kültürel miras öğelerinde kuşaklar arasındaki aktarım, şüphesiz bir milletin kendi diliyle sağlanır. İnsan, toplumun bir parçası olarak ana dili ve milli kültürüyle varlık gösterir; yaşamında onu mutlu eden olaylarla karşılaşmasının yanı sıra büyük felaketler, savaşlar veya ölümler gibi zorlu durumlarla da yüzleşebilir. Bu tür zor zamanlarda, bir milleti ayakta tutan en önemli unsurlar arasında kültürel değerler yer almaktadır (Turhan Tuna ve Saral, 2018). Kültür ve kültürel miras, toplumların kimliklerinin ve tarihlerinin önemli bir parçasıdır. Bu değerlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması, kültürel sürekliliğin sağlanması açısından kritik öneme sahiptir. Kültürel mirasın korunması ve tanıtılması hem toplumsal hem de ekonomik açıdan birçok fayda sağlamaktadır (Lenzerini, 2011). Kültürel mirası koruma ve tanıtma girişimleri sonucu UNESCO'nun 16 Kasım 1972'de kabul ettiği Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi'ne onay veren ülkeler kültürel ve doğal mirasın korunmasının güvence altına alınması, Unesco Dünya Listesi'nde yer alma, uluslararası iş birliği gibi önemli kazanımlar elde etmiştir. Bu amaç doğrultusunda Türkiye de 14 Nisan 1982'de 2658 sayılı kanunla katılma kararı almıştır. Bu kanun, 23 Mayıs 1982'de Bakanlar Kurulu'nun 8/4788 sayılı kararıyla onaylanmış ve 14 Şubat 1983'te Resmî Gazete'de 17959 sayılı yayımla yürürlüğe girmiştir. 1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi kapsamında oluşturulan Dünya Mirası Listesi'nde, Türkiye'nin toplam 21 miras alanı bulunmaktadır. Tablo 2'de UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde (2024) bulunan Türkiye Kültürel Miras Alanları yer almaktadır.

Tablo 2. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde Bulunan Türkiye Kültürel Miras Alanları (UNESCO Türkiye Millî Komisyonu, 2024)

1	Sivas-Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (1985)
2	İstanbul'un Tarihi Alanları (1985)
3	Nevşehir-Göreme Millî Parkı ve Kapadokya (1985)
4	Çorum-Hattuşaş: Hitit Başkenti (1986)
5	Adıyaman-Nemrut Dağı (1987)
6	Denizli-Pamukkale/Hieropolis (1988)
7	Antalya/Muğla-Xanthos-Letoon (1988)
8	Karabük-Safranbolu Şehri (1994)
9	Çanakkale-Truva Arkeolojik Alanı (1998)
10	Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi (2011)
11	Konya-Çatalhöyük Neolitik Alanı (2012)
12	Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu (2014)
13	İzmir-Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı (2014)
14	Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı (2015)
15	İzmir-Efes (2015)
16	Kars-Anı Arkeolojik Alanı (2016)
17	Aydın-Aphrodisias (2017)
18	Şanlıurfa-Göbekli Tepe (2018)
19	Malatya-Arslantepe Höyüğü (2021)
20	Ankara-Gordion (2023)
21	Anadolu'nun Ortaçağ Dönemi Ahşap Hipostil Camiileri (Konya-Eşrefoğlu Camii, Kastamonu-Mahmut Bey Camii, Eskişehir-Sivrihisar Camii, Afyon-Afyon Ulu Camii, Ankara-Arslanhane Camii) (2023)

1.3. SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS

Somit olmayan kültürel miras kavramı, 2003 yılında UNESCO tarafından kabul edilen bir sözleşme ile gündeme gelmiş, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanarak Türk mevzuatında bu şekilde yer almıştır (Kasapoğlu Akyol, 2015). UNESCO belgelerinde zamanla değişen ifadelerle folklor, popüler ve geleneksel kültür,

maddi olmayan miras, sözlü ve somut olmayan kültürel miras terimleri kullanılmış; bu terimler 1973'teki Bolivya Bildirgesi'nden başlayarak farklı dönemlerde çeşitli şekillerde yer bulmuştur (Oğuz, 2013).

"Yaşayan Miras" olarak da bilinen somut olmayan kültürel miras, topluluklar tarafından nesilden nesile aktarılan gelenekleri, anlatım biçimlerini, bilgi, beceri ve pratikleri kapsar. Somut olmayan kültürel miras, bireylerin ve toplulukların kimliklerini, geleneklerini ve kültürel pratiklerini şekillendiren değerler, inançlar, anlatılar ve geleneklerdir. UNESCO'nun (2003) tanımına göre, bu miras, sözlü gelenekler, sahne sanatları, sosyal pratikler, ritüeller ve festivaller gibi unsurları içerir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yaptığı tanıma göre ise bu kavram, sözlü anlatılar, sözlü gelenekler, performans sanatları, toplumsal uygulamalar, ritüeller, festivaller, halk bilgisi, doğa ve evrenle ilgili pratikler, el sanatları gibi kültürel ürünleri ve bu ürünlerin oluşum süreçlerini kapsamaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı [KTB], 2013).

Gökalp (1976), bir toplumun somut kültürel mirasının, onun tarihi gelişimini ve estetik anlayışını ortaya koyduğunu belirtmektedir. Somut olmayan kültürel miras ise, gelenekler, dil, müzik, dans, el sanatları, ritüeller gibi maddi olmayan değerleri içermektedir. Bu unsurlar, toplumların kültürel kimliklerini şekillendiren, onların değerlerini ve yaşam biçimlerini nesilden nesile aktaran önemli öğelerdir (Aral, 2018). Öğelerin devamlılığı, korunması, aktarılması toplumların geçmişten günümüze süregelen kültürel sürekliliğini sağlamakta ve toplumsal bağların güçlenmesine katkıda bulunmaktadır (Ültanır, 2003).

Somit olmayan kültürel miras, bireylerin topluluklarıyla olan bağlarını pekiştirirken, aynı zamanda kültürel çeşitliliği ve insan yaratıcılığını da desteklemektedir. Bu bağlamda, özellikle yerel halkın gelenek ve göreneklerinin korunması, bu mirasın gelecek nesillere aktarılması açısından büyük bir önem taşımaktadır (Ültanır, 2003).

UNESCO (2003) her toplumun kendine has bir yaşam tarzı, kültürel değerleri ve kuralları bulunduğunu ve bu unsurların toplumlar arasında farklılıkları gösterdiğini belirtmektedir. Ayrıca kültüre dair yaşanabilecek her türlü değişim veya hareketliliğin, o kültürel eserlerin devamlılığını ve varlıklarını tehdit edebileceğini vurgulamaktadır.

Somit olmayan kültürel miras, insanlardan anlam kazanan ve insan eliyle yaratılmış, üretilmiş öğeler olarak tanımlanabilir. Bu öğeler; dekoratif objeler, yazıtlar,

anıtlar, araç gereçler, görsel sanat eserleri, el sanatları, kutlamalar, müzik, dans, sözlü anlatımlar, ritüeller ve festivaller gibi unsurları içermektedir (Can, 2009).

Sözlü gelenekler ve sahne sanatları, geçmişten günümüze uzanan kültürel mirasımızı yansıtan önemli unsurlardır. Bu kategoriye ninniler, oyunlar, şarkılar, tiyatro eserleri, şiirler, danslar, enstrümantal ve vokal müzikler, atasözleri, masallar, tekerlemeler ve destanlar gibi öğeler dahildir. Geleneksel kültürün diğer unsurları ise el aletleri, kostümler, ritüeller, ev eşyaları, giysiler ve mücevherler gibi maddi kültür öğeleridir. Bunun yanında, UNESCO'nun (2003) dikkat çektiği ve uluslararası alanda tanınan bazı Türk kültür öğeleri arasında Mesir Macunu, Geleneksel Çini Ustalığı, Karagöz ve Meddah gösterileri, Dede Korkut Mirası (Destan Kültürü, Halk Masalları, Müzik), Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali, Islık Dili, Bahar Kutlaması (Hıdrellez), Mevlevi Sema Töreni, Aşıklık Geleneği, Geleneksel Sohbet Toplantıları, Alevi-Bektaşî ritüeli olan Semah, Tören Keşkeği Geleneği, Türk Kağıt Süsleme Sanatı, İnce Ekmek Yapma ve Paylaşma Kültürü (Lavaş, Katırma, Jupka, Yufka), Geleneksel Türk Okçuluğu, Sıra Geceleri, Nevruz ve Türk kahvesi gibi kültürel öğeler de yer almaktadır.

Pek çok kaynakta somut olmayan kültürel miras, toplum ve grupların kültürel kimlik ve değerlerinin temel bir parçası olarak geçmektedir. Bu mirasın korunması ve yaşatılması, kültürel çeşitliliği ve insanlığın ortak kültürel mirasını güçlendirmektedir. Gelecek nesillerin bu değerleri tanınması ve sahiplenmesi için gerekli adımların atılması hem bireyler hem de topluluklar için hayati öneme sahip olduğu görüşü yaygın olarak karşımıza çıkmaktadır. Somut olmayan kültürel mirasın korunması, sadece bireysel kimliklerin değil, aynı zamanda ulusal ve uluslararası düzeyde kültürel etkileşimlerin de zenginleşmesine katkı sağlamaktadır.

1.3.1. UNESCO ve Somut Olmayan Kültürel Miras

Somut olmayan kültürel mirasın farkındalığını artırmak, önemini vurgulamak ve kültürel çeşitliliğe saygı çerçevesinde iletişimi teşvik etmek amacıyla, taraf devletlerin önerileri doğrultusunda insanlığın soyut kültürel mirasını temsil eden bir liste oluşturulur, düzenli olarak güncellenir ve kamuoyuna sunulur (Yaşayan Miras ve Kültürel Etkinlikler Genel Müdürlüğü [YAKEGM], 2024).

UNESCO, Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'ne kendi sitesinde yer vermektedir ve düzenli bir şekilde bu unsurları güncel tutmaktadır.

2024 yılı itibariyle Türkiye'nin Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'ne kayıtlı 27 adet unsur bulunmaktadır:

Tablo 3. UNESCO Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsilî Listesi (UNESCO, 2024)

1	Meddahlık Geleneği (2008)
2	Mevlevî Sema Törenleri (2008)
3	Âşıkılık Geleneği (2009)
4	Karagöz (2009)
5	Nevruz (2009)
6	Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri ve diğer, 2010)
7	Alevî-Bektaşî Ritüeli Semah (2010)
8	Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali (2010)
9	Geleneksel Tören Keşkeği (2011)
10	Mesir Macunu Festivali (2012)
11	Türk Kahvesi ve Geleneği (2013)
12	Ebru: Türk Kâğıt Süsleme Sanatı (2014)
13	İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği: Lavaş, Katırma , Jupka , Yufka (2016)
14	Geleneksel Çini Sanatı (2016)
15	Bahar Bayramı Hıdırellez (2017)
16	Dede Korkut-Korkut Ata Mirası: Kültürü, Efsaneleri ve Müziği (2018)
17	Geleneksel Türk Okçuluğu (2019)
18	Minyatür Sanatı (2020)
19	Geleneksel zekâ ve strateji oyunu: Mangala / Göçürme (2020)
20	Hüsn-i Hat , Türkiye'de İslam Sanatında Geleneksel Güzel Yazı (2021)
21	Çay Kültürü: Kimlik, Misafirperverlik ve Toplumsal Etkileşim Sembolü (2022)
22	İpek Böcekçiliği ve Dokuma için İpeğin Geleneksel Üretimi (2022)
23	Nasreddin Hoca Fıkra Anlatma Geleneği (2022)
24	Tezhip (2023)
25	İftar ve Şosyo -Kültürel Gelenekleri (2023)
26	Balaban/Mey Zanaatkarlığı ve İcra Sanatı (2023)
27	Sedef Kakma İşçiliği (2023)

1.3.2. UNESCO ve SOKÜM Sözleşmesi

Somut olmayan kültürel miras, UNESCO'ya göre (2003), “toplulukların ve grupların kültürel kimliklerini ve devamlılıklarını sürdüren, nesilden nesile aktarılan uygulamalar, temsiller, ifadeler, bilgi ve becerilerdir”. Gürçayır Teke'ye göre (2018) somut olmayan kültürel miras, yalnızca geçmişe ait bir hatırayı temsil etmekle kalmayıp aynı zamanda toplumların kimliğini ve aidiyet duygusunu güçlendiren bir araç olarak günümüzde de önemli bir rol oynamaktadır. UNESCO'nun 2003 yılında kabul ettiği Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi (SOKÜM), bu miras unsurlarını koruma ve kuşaktan kuşağa aktarma sürecinde büyük bir adım olmuştur. Sözleşme, kültürel unsurların sabitlenmesi veya bir zaman diliminde dondurulması yerine onların toplumlar içinde yeniden yaratılmasını ve yaşatılmasını esas alan bir yaklaşımı benimsemiştir. Bu sözleşme kapsamında somut olmayan kültürel miras unsurları toplumların günlük yaşamlarında önemli bir yer tutan uygulamalar, bilgiler, beceriler ve bunlarla bağlantılı araçlar olarak tanımlanmaktadır. Örneğin, el sanatları geleneği bu mirasın en somut başlıklarından biridir ve geçmişte işlevselliğiyle ön planda olan bu sanatlar günümüzde estetik, kültürel ve ekonomik değerleriyle yaşatılmaya çalışılmaktadır. Ancak, bu süreçte geleneksellik gibi kavramların mirasın sürdürülebilirliğini tehdit eden sınırlayıcı unsurlar haline geldiği görülmektedir. Geleneklerin “değişmez” ve “saf” bir biçimde korunması gerektiği algısı, mirasın modern dünyaya adapte olmasını engelleyebilmektedir. Bu nedenle, koruma yaklaşımlarının değişim ve dönüşüme açık bir anlayışa dayanması gerektiği savunulmaktadır. Oğuz' a göre (2021) SOKÜM Sözleşmesi'nin uygulama süreçlerinde ulusal düzeyde envanter hazırlama, farkındalık yaratma ve eğitim faaliyetleri gibi eylemlere büyük önem verilmektedir. Bu süreçler, miras unsurlarının sadece belgelenmesi değil aynı zamanda toplumlar içinde yeniden canlandırılması ve anlamlarının aktarılmasını da içermektedir. Ancak, sözleşmenin teorik hedeflerinin pratikte her zaman tam anlamıyla karşılık bulmadığı gözlemlenmektedir. Özellikle el sanatları gibi unsurlarda bu geleneklerin geçmişteki uygulamalarını idealleştirmenin günümüzdeki yaşama biçimlerini gölgede bırakabileceği belirtilmektedir. Örneğin, bazı devletler tarafından temsilî listeye kaydedilen el sanatları geçmişteki üretim biçimleriyle korunmaya çalışılmakta; bu durum ise mirasın modern koşullara uyum sağlamasını zorlaştırmaktadır (Gürçayır Teke, 2018). Kültürel mirasın yaşatılması sürecinde toplumların katılımı kritik bir önem arz

etmektedir. UNESCO, koruma çalışmalarının yalnızca bilim insanları, sivil toplum kuruluşları veya devlet kurumlarının çabalarıyla sınırlı kalmaması gerektiğini, ilgili toplulukların bu sürece aktif şekilde dahil edilmesinin zorunlu olduğunu vurgulamaktadır. Toplulukların yaşam biçimlerine uygun olarak sürdürülebilir bir şekilde aktarılmayan miras unsurları, yalnızca arşivlerde veya müzelerde muhafaza edilen belgeler haline gelebilmektedir. Bu nedenle, folklor, el sanatları ve diğer somut olmayan kültürel miras unsurlarının korunmasında, aktarıcılarının sesine kulak verilmesi ve onların ihtiyaçlarına uygun stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra, sözleşme metni, eğitim faaliyetlerine özel bir vurgu yapmaktadır. Örgün, yaygın ve sargın öğrenme yollarıyla, özellikle genç nesillerin bu mirasla bağ kurması sağlanmaktadır. Eğitim, sadece bilgiyi aktarmakla sınırlı kalmayıp, miras unsurlarını modern yaşamda anlamlı kılan bir farkındalık yaratmayı da hedeflemektedir. Bu bağlamda, yaratıcı ve yenilikçi yaklaşımlarla mirasın değerlerini koruma çabaları, kültürel sürdürülebilirlik için hayati bir rol oynamaktadır (Aikawa-Faure, 2008). Sonuç olarak, somut olmayan kültürel mirasın korunması, geçmişin değerlerini bugüne taşıırken, aynı zamanda gelecek için bir laboratuvar görevi görmektedir. Ancak bu sürecin başarısı, mirasın sadece bir belge veya estetik unsur olarak değil, toplulukların günlük yaşamlarının ayrılmaz bir parçası olarak görüldüğü bir yaklaşımla mümkün görülmektedir. UNESCO'nun ortaya koyduğu bu çok boyutlu koruma modeli, modern dünyada kültürel mirasın dinamik bir şekilde yaşatılmasını ve anlam kazanmasını sağlayan bir rehber niteliğindedir. Bu sözleşme, somut olmayan kültürel mirasın tanıtılması, korunması ve aktarılması için ulusal ve uluslararası düzeyde iş birliğini teşvik etmektedir (Blake, 2009).

Yapılan tüm bu çalışmalara ek olarak dünya ve ülkemiz çapında da birçok akademik çalışma yürütülmüştür. Akademik çalışmalar, UNESCO'nun somut olmayan kültürel mirasın korunmasındaki rolünü vurgulamaktadır. Örneğin, Kurin (2004) UNESCO'nun bu alandaki çalışmalarının, toplulukların kültürel kimliklerinin korunmasına ve kültürel çeşitliliğin desteklenmesine önemli katkılar sağladığını belirtmektedir. Ayrıca, Smith ve Akagawa (2009) UNESCO'nun bu mirası koruma konusundaki çabalarının, kültürel mirasın sadece fiziksel değil aynı zamanda manevi boyutlarının da önemini vurguladığını ifade etmektedir.

Sonuç olarak UNESCO'nun somut olmayan kültürel mirası koruma çabaları, kültürel çeşitliliğin ve insan yaratıcılığının korunması açısından büyük önem

taşımaktadır. Bu çabalar, toplulukların kültürel kimliklerini sürdürebilmelerine ve bu mirası gelecek nesillere aktarabilmelerine olanak tanımaktadır. Akademik literatür, UNESCO’nun bu alandaki çalışmalarının, küresel kültürel mirasın korunmasında kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

1.3.3. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması

Somut olmayan kültürel mirasın korunması, çeşitli stratejilerle gerçekleştirilebilmektedir ve bu hususta yapılan birçok çalışma ve proje mevcuttur (Çelepi, 2016). Bu çalışma ve projeler arasında yer alan 1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi, somut kültürel mirası “anıtlar, yapı toplulukları ve sitler” olarak tanımlamış ancak somut olmayan kültürel miras unsurlarını kapsam dışında bırakmıştır. Bu eksiklik, kültürel mirasın dinamik boyutlarını göz ardı ettiği için eleştirilmiştir. Sözleşme, kültürel aktarımın bağlamlarını ve sosyal yönlerini dikkate almamış, yalnızca somut alanlara odaklanmıştır. 1989 Geleneksel Kültür ve Folklorun Korunması Tavsiye Kararı’nda folklor, “gelenek temelli yaratımlar” olarak tanımlanmıştır. Sözlü aktarım, taklit yoluyla öğrenme gibi yöntemlerin folklorun korunmasında önemli olduğu belirtilerek folklorun kimlik belirleme, muhafaza, yaşatma, yayma ve uluslararası iş birliği yoluyla korunması gerektiğine yer verilmiştir. 2003 Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi’nde somut olmayan kültürel miras “toplulukların, grupların ve bireylerin kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar” olarak tanımlanmıştır. Somut olmayan kültürel mirasın insanlarla ve bağlamlarla birlikte değişim ve dönüşüm geçirdiği ifade edilmiştir. 1972 Sözleşmesi’ne kıyasla, daha kapsayıcı bir miras tanımı yapılmıştır. 2004 Yamato Deklarasyonu’nda somut olmayan kültürel mirasın korunmasının, somut kültürel miras kadar önemli olduğu vurgulanmıştır. Somut olmayan kültürel mirasın sürekli yeniden yapılandırıldığı, bu nedenle otantikliğin somut mirasa kıyasla farklı bir şekilde ele alınması gerektiği belirtilmiştir. Somut olmayan kültürel mirasın korunmasında süreklilik, karşılıklı fayda ve pekiştirme ilkelerine dayalı bütüncül yaklaşımların önemi vurgulanmıştır.

Ülkemizde yapılan koruma ve yaşatma çalışmalarına bakıldığında Safranbolu (Dünya Miras Kenti) 1994 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi’ne alınmıştır. Safranbolu’nun mimari özellikleri, çarşıları, geleneksel el sanatları ve tatlarının

korunması somut ve somut olmayan kültürel mirasın birlikte korunduğu örnekler arasında yer almaktadır. Bir diğer önemli çalışma Ankara Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi Gazi Üniversitesi ve Altındağ Belediyesi iş birliği ile kurulmuştur. Müzede somut olmayan kültürel mirasın yaşatılmasına yönelik etkinlikler düzenlenmesinin yanı sıra müze içindeki yazılı ve görsel arşiv kültürel mirasın belgelenmesinde ve sonraki nesillere aktarılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Benzer şekilde Beypazarı Yaşayan Müze kültürel mirası yalnızca bir sergileme alanı olmaktan çıkarak ziyaretçilere bu mirası deneyimleme imkânı sunmaktadır. Beypazarı'nın geleneksel yaşantısı, el sanatları ve yöresel tatları burada koruma altına alınmıştır. Müze, ziyaretçilere kültürel mirasla birebir etkileşim fırsatı vererek somut olmayan kültürel mirası güncel bağlamlarda yaşatmayı hedeflemektedir. Bursa ilinde bulunan Karagöz Müzesi ise Türk gölge oyunu geleneğini yaşatmayı amaçlamaktadır. Müze bünyesinde Karagöz yapım ve oynatım kursları düzenlenmekte ve bu geleneksel sanatın sonraki nesillere aktarılması sağlanmaktadır. Karagöz, UNESCO'nun Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'nde yer aldığı için ulusal ve uluslararası düzeyde de önem taşımaktadır. Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde, somut olmayan kültürel mirasın korunmasına yönelik etkinlikler düzenlenmektedir. Bu etkinliklerden biri olan Hıdırellez baharın gelişini kutlamak amacıyla halk kültürünün yaşatılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Benzer şekilde Çiğdem Günü baharın habercisi olan çiğdem çiçeği etrafında düzenlenerek kırsal yaşantının izlerini taşıyan ve bir geleneği koruyan örnekler arasında yer almaktadır. Bu tür etkinlikler, kültürel mirasın yalnızca hatırlatılmasını değil aynı zamanda halk belleğinde canlı tutulmasını sağlamaktadır (Metin Basat, 2013).

Somit olmayan kültürel mirasın korunmasında önemli bir yaklaşım da kültürel mirasın belgelendirilmesidir. Bu süreç, yerel pratiklerin kaybolmasını önleyerek, gelecekteki araştırmalara ve çalışmalar için önemli bir kaynak oluşturur (UNESCO, 2003). Ayrıca, toplulukların kendi kültürel miraslarını sahiplendiği ve bu konudaki farkındalığın arttığı projeler, mirasın korunması açısından son derece etkilidir. Barbara Kirshenblatt-Gimblett'in (2004) somut olmayan kültürel mirasın belgelenmesi ve yaşatılması konusundaki görüşlerine göre amaç sadece kültürel ürünleri toplamak değil, tüm sistemi yaşayan bir bütün olarak sürdürebilmektir. Son yıllarda dijitalleşme, somut olmayan kültürel mirasın korunması ve yayılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Dijital

platformlar, geleneksel kültürel unsurların geniş kitlelere ulaşmasını sağlarken, aynı zamanda belgeleme ve arşivleme süreçlerini de kolaylaştırmaktadır (Darçın Şahin, 2010).

Sonuç olarak somut olmayan kültürel mirasın korunmasının toplumsal kimlik ve kültürel süreklilik açısından önemine vurgu yapılmakla birlikte somut olmayan kültürel mirasa odaklanan önceki sözleşmelerin eksikliği daha kapsayıcı yaklaşımlar ve projelerle giderilmiş; kültürel mirasın yaşatılması ve aktarılması için etkinlikler, müzeler ve dijitalleşme gibi yöntemler kullanılmıştır. Bu çalışmaların amacı kültürel mirası yalnızca korumak değil onu canlı tutarak gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaktır.

1.4. SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS VE KÜTÜPHANELER

Kütüphaneler yerel topluluklarla bağlantı kuran ve kültürel mirasın öğrenilmesi ile aktarılması noktasında önemli bir araçtır. Kütüphaneler, somut olmayan kültürel mirasın aktarımında bilgi hizmetleri sağlamanın yanı sıra toplulukları bir araya getirerek etkileşim ve öğrenme fırsatları yaratmaktadır (Bonn vd., 2016).

Birçok kütüphane, yerel toplulukların kültürel mirasını sahiplenmeleri ve kutlamaları için etkinlikler düzenlemektedir. Atölye çalışmaları, sergiler gibi etkinlikler kütüphanelerin yerel kültürü destekleme ve geliştirme konusundaki katkılarını artırmaktadır. Bu tür etkinlikler, toplum bağlarını güçlendirerek geleneksel kültürel unsurların canlanmasına ve daha geniş kitlelere ulaşmasına olanak tanımaktadır (İnci, 2023).

Anna (2017), kütüphanelerin bilhassa çocuk ve gençlerin somut olmayan kültürel mirasa dair bilgi edinmeleri için erişilebilir kaynaklar sunduğunu ifade etmektedir. Özellikle okul kütüphaneleri bünyesinde barındıracağı materyaller ve sunacağı hizmetler aracılığıyla öğrencilere yerel hikayeler, şarkılar, oyunlar ve efsaneler gibi somut olmayan miras unsurlarıyla gençlerin kültürel geçmişle bağlantı kurmasını kolaylaştıracağını ileri sürmektedir. Kültürel farkındalık ve sosyal sorumluluk gelişiminin dönüm noktası olarak nitelendirilen çocuklar ve gençler, kültürel mirası anlamak ve aktarmak için önemli bir grup olarak görülmektedir.

Kütüphaneler, somut olmayan kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilirliği açısından da önemli bir rol üstlenmektedir. Somut olmayan kültürel mirası belgeleyerek ve arşivleyerek bu değerlerin gelecek nesillere aktarılmasına katkı sağlamaktadır (Erkal,

2010). Belgeleme, arşivleme ve topluluklarla iş birliği yapma süreçleri, kültürel mirasın yaşatılmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına yardımcı olmaktadır. Dijitalleşme ile birlikte, kütüphaneler, kültürel mirasın daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamada yeni fırsatlar sunmaktadır. Kütüphanelerin bu alandaki katkıları hem bireylerin hem de toplumların kültürel kimliklerini güçlendirmekte ve insanlığın ortak mirasına sahip çıkılmasına yardımcı olmaktadır (Yalçınkaya, 2016). Yalçınkaya (2016), kütüphanelerin somut olmayan kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilirliği konusundaki önemini, belgeleme ve arşivleme süreçleriyle birlikte, topluluklarla iş birliği yapmanın gerekliliğini de vurgulamaktadır. Ayrıca, dijitalleşmenin kütüphanelere sunduğu fırsatlarla kültürel mirasın daha geniş kitlelere ulaşmasını sağladığını belirtmektedir. Bu bağlamda, kütüphanelerin bireylerin ve toplumların kültürel kimliklerini güçlendirmedeki rolünü de ele almaktadır.

Hemen her alanda karşımıza çıkan dijitalleşme kütüphaneler hususunda da birtakım gelişmelere ve yeniliklere öncülük etmektedir. Dijitalleşme, kütüphanelerin somut olmayan kültürel mirası koruma ve yayma şekillerini köklü bir şekilde değiştirmiştir. Dijital kütüphaneler, geleneksel kültürel unsurları, örneğin sözlü gelenekleri veya yerel müzikleri, erişilebilir hale getirerek küresel bir kitleye ulaştırmaktadır. Bu bağlamda, internet üzerindeki kaynaklar, yerel kültürlerin tanıtımında ve yayılmasında önemli bir araç haline gelmiştir (Darçın Şahin, 2010).

Dijital arşivleme, kültürel mirasın korunmasında önemli bir yöntem olarak ön plana çıkmaktadır. Kütüphaneler, yerel kültürel unsurların dijital ortamda saklanmasını ve korunmasını sağlayarak, bu değerlerin zaman içinde kaybolmasını önlemekte önemli bir rol oynamaktadır (Gökkurt Demirtel, vd., 2023). Özetle, dijital kütüphaneler, araştırmacılar ve öğrenciler için zengin bir bilgi kaynağı oluşturarak, somut olmayan kültürel mirasın daha geniş bir perspektiften incelenmesine olanak tanımaktadır.

1.5. İLGİLİ ALANYAZIN

Somut olmayan kültürel miras hem Türkçe hem yabancı akademik çalışmalarda geniş yer bulmuş ve farklı disiplinlerde incelenmiştir. Bu alanda yapılan çalışmalar genel olarak kültürel mirasın korunması, sürdürülebilirliği, eğitimdeki yeri ve toplumsal bellekteki önemi üzerine odaklanmaktadır. Somut olmayan kültürel miras ile ilgili

Çalışmaların eğitim alanında Türkçe ve Sosyal Bilgiler dersi genelinde yoğunlaştığı görülürken, kütüphane ve enformasyon bilimi alanındaki çalışmaların ve ortaokul ğrencilerinin somut olmayan kültürel mirasa ilişkin tutumlarını ele alan çalışmaların yeterli sayıda olmadığı görülmektedir.

akmak (2023) tarafından yapılan “Ortaokul BİLSEM ğrencilerinin Somut Olmayan Kültürel Mirasa Yönelik Tutum ve Farkındalıklarının İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde ortaokul BİLSEM (Bilim ve Sanat Merkezi) ğrencilerinin somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutum ve farkındalık düzeyleri incelenmiştir. Çalışmanın amacı, öğrencilerin tutum ve farkındalık düzeylerini araştırmaktır. Araştırma, Bursa ili Nilüfer ilçesindeki Halil İnalçık BİLSEM’de öğrenim gören 337 ğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Veriler, Gürel (2018) tarafından geliştirilen “Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum leği” (SOKÜMTÖ) ve tez kapsamında geliştirilen “Farkındalık Veri Toplama Aracı” kullanılarak toplanmıştır. Analizler sonucunda, öğrencilerin genel tutumlarının olumlu olduğu, ancak farkındalık düzeylerinin ortalamasının biraz üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet ve sınıf düzeyine bağlı olarak bazı alt faktörlerde farklılıklar bulunurken, genel tutum ve farkındalık arasında istatistiksel bir ilişki olmadığı grlmştir. Çalışma, eğitimcilere ve planlayıcılara somut olmayan kültürel mirasın ğretiminde rehberlik sağlayacak öneriler sunmaktadır.

Sağ (2024) tarafından yapılan “Ortaokul ğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Somut Olmayan Kültürel Miras Okuryazarlığı Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Bir Uygulama” başlıklı doktora çalışmasında Kastamonu ili ortaokul 7. sınıf öğrencilerine sosyal bilgiler dersinde somut olmayan kültürel miras okuryazarlığı becerisinin kazandırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın nicel veri toplama araçları “Kelime İlişkilendirme Testi” (KİT) ve “Somut Olmayan Kültürel Miras Okuryazarlığı leği” (SOKMO) iken nitel veri toplama araçları” Yarı Yapılandırılmış Mülakat Formu” uygulanmıştır. Uygulama sonucunda ise ğrenci görüşlerinin yapılan etkinlikler hakkında olumlu olduğu belirtilmektedir.

Gürbüz (2019) tarafından yapılan “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarının Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurları Bağlamında İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans çalışmasında ortaokul Türkçe ders kitapları doküman incelemesi tekniğiyle değerlendirilerek Türkçe kitaplarındaki somut olmayan kültürel miras unsurlarının

belirlenmesi amaçlanmaktadır. Belirlenen amaç doğrultusunda Halk Kültürü dersinin tüm sınıflarda okutulmasının önemi savunulmaktadır.

Karaoğulları (2023) tarafından yapılan “Ortaokul Türkçe Derslerinde Somut Olmayan Kültürel Mirasın Kazandırılmasına Yönelik Bir Araştırma” başlıklı doktora çalışmasında ortaokul düzeyinde somut olmayan kültürel miras unsurları hakkında farkındalıkların gelişmesi noktasında ortaya çıkan problemlerin giderilmesi amaçlanmaktadır. Çalışma, nitel araştırma kapsamında eylem araştırması deseniyle yürütülmüştür. Hatay ili Hassa ilçesi 7.sınıf düzeyinde ve aynı sınıfta öğrenim gören 22 öğrenciye uygulanan çalışmada Gürel ve Çetin (2019) tarafından geliştirilen Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği’nin yanı sıra araştırmacı ve öğrenci günlükleri, etkinlik çalışmaları (doküman), görüşme, gözlem, video ve fotoğraf kullanılmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin somut olmayan kültürel miras unsurları bağlamında sosyal hayat, geleneksel el sanatları, sözlü gelenekler, doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar ile kültürel bilinç alanlarının tamamına yönelik olumlu tutumlar sergilediği ve öğrenmenin gerçekleştiği saptanmıştır.

Şavaşkan (2016) tarafından yapılan “Ortaöğretim Türk Edebiyatı Program ve Ders Kitaplarının Somut Olmayan Kültürel Miras Öğeleri Açısından İncelenmesi” başlıklı makale somut olmayan kültürel mirasın korunmasına yönelik 9, 10, 11 ve 12. sınıf Türk Edebiyatı Öğretim Programı ve ders kitaplarının üstlendikleri görevi yerine getirip getirmediğinin belirlenmesini amaçlamıştır. Türk Edebiyatı Öğretim Programı çerçevesinde Türk Edebiyatı ders kitaplarında yer alan metinlerde Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi’ne göre halk bilimi kadroları ile ilgili öğeler incelenmiştir. Makale çalışmasının sonucunda Türk Edebiyatı Öğretim Programı’nda ve Türk edebiyatı ders kitaplarında Türk kültürüne ait olan somut olmayan kültürel mirasın yeterli şekilde aktarılmasının gerekliliği vurgulanmaktadır.

Erkal (2010) tarafından yapılan “UNESCO Yaşayan İnsan Hazineleeri Ulusal Sistemleri’nin, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Yaşatılmasına ve Gelecek Kuşaklara Aktarılmasına Etkisi Üzerine Bir Çalışma” başlıklı yüksek lisans tezinde somut olmayan kültürel miras ve korunması konusundan yola çıkılarak Yaşayan İnsan Hazineleeri kavramı ele alınmaktadır. Yaşayan İnsan Hazineleeri Ulusal Sistemi’nin çeşitli ülkeler

bağlamında karşılaştırmasını yaparak sonucunda Türkiye’de bu sistem için birtakım düzenlemelerle beraber hayata geçirilebileceğini ifade etmektedir.

Saral (2019) tarafında yapılan “Somut Olmayan Kültürel Miras Konusunda Türkiye’de Yapılan Bilimsel Çalışmalar Üzerine Açıklamalı Bibliyografya Denemesi” başlıklı yüksek lisans çalışması Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi çerçevesinde hazırlanmış olan bilimsel kitap, doktora tezi, yüksek lisans tezi, makale ve bildirileri içeren bibliyografya oluşturma amacı taşımaktadır. Akabinde envanter niteliğindeki kitapların analizine yer verilmektedir.

Uluslararası literatürde, somut olmayan kültürel mirasın korunması genellikle kültürel sürdürülebilirlik ve toplumların kültürel kimliklerini nasıl korudukları çerçevesinde ele alınmaktadır.

Ekwelem ve diğerleri (2011) tarafından yapılan makale çalışmasında Güneydoğu Nijerya’daki kütüphanecilik ve bilgi bilim uzmanlarının somut olmayan kültürel mirasın korunmasındaki stratejik rolü ele alınmaktadır. Çalışma, kültürel mirasın korunması için bilgi profesyonellerinin yenilikçi stratejiler geliştirme gerekliliğini vurgulamaktadır. Sonuç olarak kütüphane ve bilgi hizmetlerinin kültürel mirası koruma, kayıt altına alma ve topluma aktarma konusunda kilit bir role sahip olduğu belirtilmiştir.

Raghunathan (2022) tarafından yapılan makale çalışmasında okul kütüphanelerinin farklı kültürel masal koleksiyonları yoluyla öğrencilerin kültürel miras farkındalığını geliştirmedeki rolü incelenmektedir. Araştırma, masalların öğrencilerin ahlaki ve kültürel değerlerini şekillendirmedeki etkisini vurgulamaktadır. Çalışma, Birleşik Arap Emirlikleri’ndeki 600 öğrenciyi kapsayan bir okuma programıyla yürütülmüş ve masalların kültürel çeşitliliği anlama, empati geliştirme ve kültürel farkındalık sağlama gibi faydalar sunduğu gösterilmiştir. Sonuç olarak okul kütüphanelerinin kültürel mirasın korunmasında etkili bir araç olduğu belirtilmiştir.

Smith ve Akagawa (2009) tarafından yapılan “Intangible Cultural Heritage” başlıklı çalışmada somut olmayan kültürel mirasın küresel düzeyde korunmasına yönelik politikaların ve uygulamaların, yerel toplumların kültürel kimlikleri üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Çalışma, UNESCO’nun bu mirası koruma girişimlerinin yerel toplumlar için hem fırsatlar hem de tehditler sunduğunu tartışmaktadır.

Bortolotto (2015) tarafından yapılan “UNESCO and Heritage Self-Determination: Negotiating Meaning in the Intergovernmental Committee for the Safeguarding of the ICH” başlıklı çalışmada, Avrupa'daki somut olmayan kültürel mirasın korunmasına yönelik politikaların analizini sunmaktadır. Bu çalışmada, somut olmayan kültürel mirasın devlet politikaları ile korunmasında karşılaşılan zorluklar ve bu süreçte yerel toplumların rolü incelenmiştir. Bortolotto, yerel bilgilerin ve toplum katılımının bu süreçte kritik öneme sahip olduğunu vurgulamaktadır.

Virginia Kay Luehrsen (2010) tarafından gerçekleştirilen “Reading Between the Lines: Recognizing Intangible Heritage in the Library” başlıklı tezde yazar kütüphanelerde somut olmayan kültürel mirasın tanınması, korunması ve yönetimi üzerine yoğunlaşmaktadır. Kütüphanelerdeki eserlerin yalnızca fiziksel özellikleri ve içerdiği bilgi açısından değil, aynı zamanda sahip oldukları manevi ve kültürel anlamlar bağlamında ele alınması gerektiğini savunmaktadır. Kütüphaneler hususunda “kaynak toplumlarla iş birliği yaparak koleksiyonlarındaki materyallerin değerlerini keşfedebilir ve paylaşabilir” önerisi getirilmektedir. Kütüphanelerin, özel koleksiyonlarında somut olmayan kültürel mirası tanıma ve yönetim politikalarını benimsemeleri önerilmektedir. Toplumlarla iş birliği yapılması materyalin hem fiziksel hem de manevi bütünlüğünün korunması açısından önemli görülmektedir. Kütüphanelerin somut olmayan kültürel mirasa yaklaşımlarını geliştirmek için teorik bir çerçeve ve pratik öneriler sunmaktadır. Somut ve soyut değerlerin bir arada ele alınması gerektiğini savunarak kültürel hafıza kurumlarının rolüne yeni bir perspektif kazandırmaktadır.

Navaneethakrishnan (2013) tarafından yazılan “Preservation and Documentation of Intangible Cultural Heritage: the Strategic Role of the Library and Information Science Professionals in Sri Lanka” başlıklı makale, Sri Lanka'daki kütüphanecilik mesleğinin somut olmayan kültürel mirasın korunması ve belgelenmesi sürecindeki rolüne odaklanmaktadır. Yazar, kütüphane ve bilgi bilimleri (Library and Information Science, LIS) profesyonellerinin bu süreçteki stratejik önemini vurgulamaktadır. Kütüphane profesyonellerinin, kültürel mirasın korunması konusunda sadece fiziksel materyallerle değil aynı zamanda ritüeller, sosyal uygulamalar ve sözlü gelenekler gibi somut olmayan unsurlarla da ilgilenmesi gerektiği savunulmaktadır. Kütüphanecilerin sürekli mesleki gelişimine öncelik verilmesi gerektiği vurgulanarak Sri Lanka örneği üzerinden ulusal ve

uluslararası düzeyde somut olmayan kültürel mirasın korunmasında iş birliğinin gerekliliğini vurgulamaktadır.

Bu tez çalışması ise ortaokul öğrencilerinin somut olmayan kültürel miras ile ilgili tutumlarını inceleyerek, alana dair mevcut literatüre yeni bir boyut kazandırmayı amaçlamaktadır. Çalışma, ortaokul yaş grubunun kültürel mirasla olan ilişkisini ele alarak konuya dair mevcut bilgi birikimini ortaya koymakta ve somut olmayan kültürel mirasın algısına dair yeni veriler sunmaktadır. Ayrıca bu çalışmanın somut olmayan kültürel mirasın korunması ve aktarılması süreçlerinde genç kuşakların oynadığı rolü anlamak adına önemli bir referans oluşturması hedeflenmektedir.

1.6. ERZURUM İLİNİN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASI

Bu bölümde Erzurum'un tarih boyunca geçirdiği dönüşümler, kültürel miras unsurları ve bu mirasın korunması ele alınmaktadır. Şehrin coğrafi konumu, arkeolojik bulguları, tarihi yapıları, halk oyunları, geleneksel sporları ve el sanatları gibi kültürel zenginlikleri vurgulanmaktadır. Ayrıca, Erzurum'un mutfak kültürü ve turizm potansiyeli gibi konulara da değinilmiş olup; bu unsurların kentin kültürünü, kimliğini ve sosyal yapısını şekillendirdiği belirtilmektedir. Özellikle şehrin somut ve somut olmayan kültürel mirası ve korunmasının önemi üzerinde durulmaktadır.

1.6.1. Erzurum İli Tarihi

Kentler, yaşayan organizmalar gibidir; doğar, zamanla gelişir, büyür ve dönüşürler. Bu süreçte bazı kentler varlıklarını, kültürlerini ve karakterlerini korurken bazı kentlerin değerleri ise değişir ya da kaybolmaya yüz tutar. Erzurum da köklü bir geçmişe sahip bir şehir olarak zaman içinde doğal süreçler gereği önemli dönüşümler geçirmiştir (Atabeyoğlu vd., 2009).

Günümüzde Erzurum şehri, Karasu (Fırat) Nehri'nin geçtiği ovanın güneydoğusunda, Palandöken Dağları'nın kuzey yamaçlarına yakın bir konumda yer almaktadır. Bu ovada ve çevresinde yapılan bilimsel çalışmalar, şehrin dışında da birçok yerleşim alanının bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca, Anadolu'nun en eski yerleşim merkezlerinden bazıları bu bölgede kurulmuştur (KTB, 2013).

Şehir çevresindeki yerleşim alanlarının tarihinin MÖ. 4000'lere kadar uzandığı söylenebilir. Pulur, Tufanç, Sos ve Cinis gibi höyüklerden elde edilen zengin arkeolojik bulgular, bu bölgenin geçim koşulları, yerleşim düzeni, ekonomik yapısı ve çevresiyle olan ilişkileri hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Bölgenin tarihsel süreçte çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yaptığı görülmektedir; ilk olarak Hattiler, Hititler, Hurriler ve Urartular burada yaşamış, ardından sırasıyla Kimmerler, Saka (İskit) Türkleri, Medler, Persler, Makedonya Kralı İskender, Selevkoslar, Partlar, Romalılar, Sasaniler, Araplar, Gürcüler, Saltuklular, Selçuklular, Moğollar, İlhanlılar, Karakoyunlular, Timurlular, Akkoyunlular, Safeviler ve Osmanlılar bu topraklarda hüküm sürmüştür (KTB, 2013).

Süregelen yüzyıllar boyunca gerek farklı medeniyet ve kültürlerle ev sahipliği yapması sebebiyle gerekse bugüne kadar kimliğini yitirmeyen birçok kültürel mirası, adetleri, gelenek ve görenekleri sayesinde Erzurum kültürü de tarihi gibi çeşitli değişimler geçirmiştir. Ancak mevcudiyetinde bulunan homojen toplumsal yapısı, tarihi gelişimi, kültür mirasları benliğinde olası pek çok değişikliğe direnç göstermiştir (Tezcan, 1987).

1.6.2. Erzurum İlinin Kültürü ve Somut Olmayan Kültürel Mirası

Erzurum, Türkiye'nin en eski yerleşim yerlerinden biri olarak, tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Erzurum'un tarihi boyunca geçirdiği dönüşümleri ve bu süreçte oluşan kültürel mirası pek çok çalışmada incelenmiştir. Özellikle, Ulu Camii, Çifte Minareli Medrese ve Erzurum Kalesi gibi yapılar, şehrin kültürel mirasının en önemli örnekleri arasında yer almaktadır. Erzurum, Türkiye'nin doğusunda yer alan tarihi bir şehir olarak zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Şehrin tarihi yapıları, geleneksel el sanatları ve yerel mutfağı, Erzurum'un kültürel kimliğini oluşturmaktadır (Atabeyoğlu vd., 2009). Karpuz (1987) Erzurum'un tarihi dokusunu ve bu dokunun korunması için yapılan çalışmaları ele alarak, kentin kültürel mirasının zenginliğine dikkat çekmektedir. Bu mirasın korunmasının yerel kimliği destekleyeceğini vurgulamaktadır.

Kültürel miras, Erzurum'un turizm potansiyelini de artırmaktadır. Çetinkaya ve Yıldız (2018) tarafından yapılan bir çalışmada, Erzurum'un kültürel mirasının turizm üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Çalışmada yer verilen acem ekmeği incelemesi gibi yerel kültürel unsurların turizmde nasıl bir cazibe unsuru haline geldiğini analiz

etmektedir. Ayrıca, kültürel mirasın korunmasının, turizmin sürdürülebilirliğine katkı sağlayacağına dikkat çekmektedir.

Doğan (2012), Erzurum'daki somut olmayan kültürel mirasın bileşenlerini incelemiştir. Çalışmasında, yerel halk oyunları, müzik ve geleneksel el sanatlarının bu kültürel mirası nasıl beslediğini açıklamaktadır. Ayrıca, bu tür geleneklerin gelecekte kaybolmaması için yerel toplulukların aktif katılımının önemine vurgu yapılmaktadır. Erzurum'daki yerel kültürel uygulamalar, somut olmayan kültürel mirasın korunması açısından kritik bir rol oynamaktadır.

Erzurum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün yayımladığı Erzurum kültüründen örneklere baktığımızda atasözleri, aşıklık geleneği, beddualar, Erzurum barları, Erzurum seyirlik köy oyunları, Erzurum türküleri, masalları, ninnileri ve şiirleri ile ilgili keyifli bir derleme karşımıza çıkmaktadır. Bunlar:

Erzurum atasözleri: Atasözleri, bir düşünceyi veya öğüdü mecazla ifade eden, geçmişten günümüze aktarılmış özlü sözlerdir. Geleneksel atasözlerinin yanı sıra, fıkra şeklinde anlatılan ve sınırlı bir hikâye yapısına sahip olan sözler de mevcuttur ve genellikle geçmiş zaman kullanımıyla söylenirler (KTB, 2013).

Erzurum ve çevresi atasözleri bakımından zengin bir potansiyele sahiptir. Yöreden derlenen bazı atasözleri:

Aç koyarsan hırsız olur, çok söylersen yüzüz

Araz (Araş) akar, göz bakar

Çarşıda mum yok korun (körün) talaşına (telaşına)

Deli kız düğün etmiş, kendi baş sedire geçmiş

Ne düğün görmüş oynamış ne de ölü görmüş ağlamış

Sen ağa ben ağa inekleri kim sağa

Erzurum Barları: Kültür ve Turizm Bakanlığı (2013)'na göre Erzurum barları Erzurum erkek barı ve Erzurum kadın barı olarak 2 grupta incelenmektedir.

Erzurum Erkek Barları

Erzurum barları, genellikle açık ve kapalı olmak üzere iki aşamalı bir şekilde oynanır. Açık barda oyuncular yorulduklarında kapalı bar aşamasına geçerek birbirlerine

yaslanıp dinlenirler. Barcılar müziğin ritmine göre hareket ederek davul ve zurna ne çalarsa, barcılar o tempoda oynar. Erzurum barlarındaki figürler, ağırbaşlılık ve mertliği yansıttığı için, genellikle hırçın hareketler içermez. Bar, başlangıçta yavaş bir tempoda başlar ve zamanla hızlanarak hareketlenir. Günümüzde oynanan erkek barlarının bazıları şunlardır: Başbar (Birinci bar, Sarhoş barı), İkinci bar (Dikine), Aşıрма, Hoşbilezik, Sekme, Tamzara.

Erzurum'un barlarından biri de Hançer Barı'dır. Bu oyun, kahramanlık, yiğitlik, delikanlılık, sevgi, hoşgörü, bağışlama ve kardeşlik gibi değerleri sergiler. İki delikanlının karşılıklı olarak oynadığı bu oyun, bir düelloyu andırır. Erzurum Hançer Barı'nda arkadan saldırı veya tuzakla yaralama gibi hareketler yer almaz; her figür doğrudan yüz yüzedir. Oyunun ilerleyişi, önde gidenin arkasından gelen kişinin "Tey!" diye seslenmesiyle başlar ve birinci oyuncunun geriye dönüp karşılıklı vuruşlarıyla devam eder. Oyun, sonunda bıçakların bacaklar arasından değiştirilmesiyle tamamlanır; bu hareket, mertliği, hoşgörü ve kardeşliği simgeler.

Erzurum Kadın Barları

Kadın barları, Erzurum ve çevresindeki bölgelerde erkek barlarının figürlerine kıyasla daha basit ve yumuşak hareketlere sahiptir. Bu barlarda genellikle ezgilerle birlikte çalınan müzik eşliğinde, barı oynayan grup tarafından şarkı da söylenir. Erzurum kadın barlarında hem figürasyon hem de kıyafetler açısından Türk kadınının zarafeti, ağırbaşlılığı ve inceliği ön plana çıkar. Günümüzde oynanan kadın barlarından bazıları şunlardır: Çarşıda Üzümlü Kara, Temirağa, Kavak, Aşşaktan Gelirem.

Cirit Oyunu: Cirit, Erzurum'un köklü ve geleneksel bir sporudur. At üzerinde oynanan bu oyun hem cesaret hem de ustalık gerektirir. Tarihi geçmişi Osmanlı dönemine kadar uzanan cirit, Erzurum'da bir kültür mirası olarak kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Bu oyun Erzurum'un sosyal hayatında önemli bir yere sahip olup dayanıklılık, strateji ve at biniciliği yeteneklerini ön plana çıkarır (Tezcan, 1987). Günümüzde de çeşitli festivaller ve organizasyonlarla yaşatılmaya devam etmektedir.

Oltu Taşı: Oltu taşı, Erzurum'un Oltu ilçesinde çıkarılan ve işlenmesi kolay, siyah renkli, değerli bir taş türüdür. Bu taş yüzyıllardır bölgedeki zanaatkarlar tarafından tesbih, yüzük, kolye gibi çeşitli süs eşyalarına dönüştürülmektedir. Erzurum'da hem ekonomik hem de kültürel bir öneme sahip olan Oltu taşı işlemeciliği şehrin önemli bir simgesi

haline gelmiştir (Toy vd., 2017). Günümüzde de geleneksel yöntemlerle işlenmeye devam edilmekte ve yerli, yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir.

Çay Kültürü: Erzurum’da çay günlük hayatın vazgeçilmez bir parçası olarak nitelendirilmekte ve sosyal ilişkilerin merkezinde yer almaktadır. Çay evde, iş yerinde, misafirlikte veya kahvehanelerde sürekli olarak ikram edilip tüketilmektedir. Erzurum’un soğuk iklimi, çayın hem ısınma hem de keyif verici bir içecek olarak benimsenmesine katkıda bulunmuştur. Özellikle ince belli bardaklarda sunulan çay uzun sohbetlerin, şehirdeki misafirperverlik ve sıcaklık kültürünün de bir yansımasıdır (Tezcan, 1987).

Mutfak Kültürü: Erzurum mutfak kültürü, zengin ve kendine özgü lezzetleriyle tanınmaktadır. Soğuk iklimin etkisiyle, yemeklerde genellikle besleyici ve doyurucu malzemeler kullanılmaktadır. Erzurum’un meşhur yemeklerinden çağ kebabı, tandır ekmeği, köy ketesi, ayran aşısı ve su böreği yöreye özgü tatların başında gelmektedir. Geleneksel tarifler, kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır ve genellikle ev yapımı olarak hazırlanmaktadır. Erzurum mutfağı hem aile içinde hem de misafir ağırlamalarında önemli bir yere sahip olup bölgenin kültürel kimliğinin bir parçası olarak görülmektedir (Denk, 2023).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu araştırmanın yöntem bölümünde araştırma deseni, evren ve örneklem, veri toplama araçları ile verilerin toplanması ve çözümlenmesi başlıklarına yer verilmiştir.

2.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ

Bilimsel çalışmalar, doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmak amacıyla verilerin toplandığı, düzenlendiği ve analiz edilerek anlam kazandırıldığı sistematik bir süreçtir. Bu sürecin sonunda elde edilen bulgular belirli bir formatta sunulmaktadır. Bu sistematik süreçler, bilimsel araştırma yöntemleriyle yürütülüp şekillendirilmektedir (Can, 2009).

Bu çalışmada nicel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Nicel araştırmalarda araştırmacılar neden-sonuç ilişkilerini açıklamayı, öngörülerde bulunmayı ve bulgularını daha geniş bir bağlama yaymayı hedeflemektedir. Araştırmacı, nicel verileri toplayarak bu verileri incelemekte ve değişkenler arasındaki etkileşimleri doğrulamak amacıyla çaba göstermektedir (Büyüköztürk vd., 2015). Araştırmada nicel araştırma yaklaşımlarından kesitsel tarama deseni kullanılmıştır. Kesitsel tarama araştırmalarında betimlenecek değişkenlerin özelliklerine uygun olarak bir seferde ölçüm yapılmaktadır. Araştırmalar gerçekliğin araştırmacının etkisinden bağımsız olduğunu varsayar ve bu gerçeklik, nesnel bir şekilde gözlemlenip ölçülebilmekte ve incelenebilmektedir (Fraenkel ve Wallen, 2006).

2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini Erzurum ili merkez ilçelerde (Aziziye, Palandöken ve Yakutiye) toplam 78 ortaokul olmak üzere il genelinde toplam 311 ortaokul oluşturmaktadır. Araştırmanın yüksek lisans tezi olması ve zamanın sınırlı olması nedeniyle araştırmada ulaşılabilir örnekleme yönteminin kullanılması tercih edilmiştir. Ulaşılabilir örnekleme, örneklemin çalışmaya katılma konusunda istekli ve müsait olanlardan seçilmesidir (Creswell, 2012). Bu doğrultuda araştırmanın çalışma grubunu Erzurum ilinde bulunan İspir Ziya Paşa Ortaokulu, Palandöken Turgut Özal Ortaokulu ve Yakutiye Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu'nda 2023-2024 Eğitim-

Öğretim Güz Döneminde öğrenim gören 5., 6., 7. ve 8. sınıflarda eğitim gören 288 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır.

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre dağılımları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımları

Cinsiyet	N	%
Kız	135	46,9
Erkek	153	53,1
Toplam	288	100,0

Tablo 4 incelendiğinde; örneklemin %46,9'luk oranının kız öğrenci, %53,1'lik oranının erkek öğrenci olduğu görülmektedir.

Katılımcıların yaş değişkenine göre dağılımları Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Dağılımları

Yaş	N	%
10 yaş	52	18,1
11 yaş	59	20,5
12 yaş	83	28,8
13 yaş	78	27,1
14 yaş	16	5,6
Toplam	288	100,0

Öğrencilerin yaş değişkenine göre dağılımını gösteren Tablo 5 incelendiğinde; öğrencilerin %18,1'i 10 yaşında, %20,5'i 11 yaşında, %28,8'i 12 yaşında, %27,1'i 13 yaşında, %5,6'sı 14 yaşında olduğu görülmektedir.

Katılımcıların sınıf düzeyi değişkenine göre dağılımları ise Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Dağılımları

Sınıf	N	%
5. sınıf	72	25,0
6. sınıf	72	25,0
7. sınıf	72	25,0
8. sınıf	72	25,0
Toplam	288	100,0

Öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre dağılımını gösteren Tablo 6 incelendiğinde; beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin %25 değerle eşit oranda olduğu görülmektedir.

Katılımcıların öğrenim gördüğü okul değişkenine göre dağılımları Tablo 7’te yer almaktadır.

Tablo 7. Öğrencilerin Öğrenim Gördüğü Okul Değişkenine Göre Dağılımları

Okul	N	%
Turgut Özal Ortaokulu	96	33,3
Ziya Paşa Ortaokulu	96	33,3
Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu	96	33,3
Toplam	288	100,0

Tablo 7 incelendiğinde; örneklemin Turgut Özal Ortaokulu’nda, Ziya Paşa Ortaokulu’nda ve Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu’nda %33,3 değerle eşit oranda olduğu görülmektedir.

2.3. VERİ TOPLAMA

Bu bölümde araştırmaya ait veri toplama aracı, veri toplama süreci, verilerin analizi, araştırmanın sınırlılıkları ve varsayımı ve etik izinlerin alınması bölümleri yer almaktadır.

2.3.1. Veri Toplama Aracı

Çalışmada Çetin ve Gürel (2019) tarafından geliştirilen Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği (SOKÜMTÖ) veri toplama aracı kullanılmıştır (Bkz. Ek 1).

Ölçek 23 maddeden ve “Sosyal Hayat”, “Geleneksel Sanatlar”, “Kültürel Bilinç”, “Sözlü Gelenekler” ve “Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar” olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır.

- “Sosyal Hayat” alt boyutuna ilişkin maddeler (M1, M2, M3, M4, M5):
“Geleneksel çocuk oyunlarının (saklambaç, çelik çomak, topaç, birdirbir vb.) yaşatılmasının gerekli olduğuna inanırım.”, “Dini bayramlarımızın kutlanmasının gerekli olduğuna inanırım.”, “Dini bayramların (Ramazan ve Kurban Bayramı) sosyal ilişkileri güçlendirdiğini düşünürüm.”, “Türk kahvesi geleneğinin Türk misafirperverliğinde önemli bir yeri olduğunu düşünürüm.”, “Festivallerin (mesir macunu, yayla şenlikleri, çilek festivali vb.) Türk kültürünün önemli bir parçası olduğuna inanırım.”
- “Geleneksel Sanat” alt boyutuna ilişkin maddeler (M6, M7, M8, M9, M10):
“Yöremizde oynanan Türk Halk Oyunlarını oynarım.”, “Halk Oyunlarını (horon, zeybek, halay vb.) İzlemekten zevk alırım.”, “Türk el sanatları ile ilgili (hat, ebru, nazar boncuğu vb.) düzenlenen kurslara katılmak isterim.”, “Geleneksel Türk giyim kuşamı (kaftan, yazma, bindallı, şalvar vb.) ilgimi çeker.”, “Çevremde Türk gösteri sanatları (Karagöz, Kukla vb.) İlgili etkinlik olunca katılırım.”
- “Kültürel Bilinç” alt boyutuna ilişkin maddeler (M11, M12, M13, M14, M15):
“Yaşlılar, geçmişleri hakkında konuşunca onları dinlemeyi severim.”, “Geçmiş yaşantıları ile ilgili konuşan yaşlıları dinlemek sıkıcıdır.”, “Türk lokumu, Türk damak zevkinin en önemli unsurlarından biridir.”, “Daha önce gitmediğim bir yere gittiğimde oranın kültürel özelliklerini öğrenmek isterim.”, “Türk halk kültüründe komşuluk ilişkilerinin önemli bir yere sahip olduğunu düşünürüm.”
- “Sözlü Gelenekler” alt boyutuna ilişkin maddeler (M16, M17, M18, M19):
“Türk Halk müziği, Türk kültürünün özelliklerini yansıtır.”, “Nasrettin Hoca fıkralarını dinlemek benim için eğlencelidir.”, “Türk halk müziği, Türk kültürü

için önemlidir.”, “Türk masallarını (Keloğlan, Kırk Haramiler vb.) dinlemeyi severim.”

- “Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar” alt boyutuna ilişkin maddeler (M20, M21, M22, M23): “Yaşlıların iklim ve mevsimlere yönelik yaptığı tahmin ve eski hesaplar ilgilimi çeker.”, “Mevsimlerle ilgili yapılan eski hesapları bilirim.”, “12 Hayvanlı Türk Takvimini öğrenmek isterim.”, “Çoban Bayramları (koç katımı, koyun yüzdürme vb.) Türk kültürü için bir zenginliktir.”

SOKÜMTÖ 4'lü likert tipindedir (“hiç katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “katılıyorum”, “tamamen katılıyorum”). Ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. SOKÜMTÖ Güvenirlik Katsayıları

	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5	Toplam
	Sosyal Hayat	Geleneksel Sanatlar	Kültürel Bilinç	Sözlü Gelenekler	Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar	Toplam
Güvenirlik (Cronbach Alpha)	,71	,65	,63	,74	,71	,89
Madde Sayısı	5	5	5	4	4	23

2.3.2. Veri Toplama Süreci

SOKÜMTÖ’nün bu araştırma kapsamında kullanılması için gerekli izinler alındıktan sonra ölçek formu fiziki olarak hazırlanmıştır. Veriler 2023-2024 Eğitim-Öğretim Yılı Güz dönemi içerisinde Erzurum ili, İspir Ziya Paşa Ortaokulu, Palandöken Turgut Özal Ortaokulu ve Yakutiye Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu’nda eğitimlerine devam eden beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf düzeyindeki öğrencilerden elde edilmiştir. Veriler, 2023 Kasım ve 2024 Ocak zaman diliminde toplam beş haftalık süreçte araştırmacı tarafından, sınıf ortamında, klasik kâğıt kalem kullanılarak yüz yüze toplanmıştır. Veri toplama sürecinde ölçek yönergesi araştırmacı tarafından öğrencilere okunmuş, öğrencilerin anlamadıkları noktalar araştırmacı tarafından açıklanmış ve ölçek öğrenciler tarafından yaklaşık 15 dakikada

yanıtlanmıştır. Gönüllük esasına dayanan araştırmaya yalnızca gönüllü öğrenciler katılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan SOKÜMTÖ, Gürel ve Çetin (2019) tarafından ortaokul öğrencilerinin somut olmayan kültürel miras ile ilişkili tutumlarını ortaya çıkartmak için geliştirilmiştir. Dolayısıyla ölçek maddeleri ortaokul öğrencilerinin rahatlıkla anlayabileceği düzeyde, uzunlukta ve sayıdadır.

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin analizinde SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Güvenirlik hesaplamasında Cronbach Alfa güvenirlilik katsayısı kullanılmıştır.

Tablo 9. SOKÜMTÖ Güvenirlilik Katsayıları

		Madde sayısı	Cronbach Alfa
Alt Faktörler	1.Sosyal Hayat	5	,53
	2.Geleneksel Sanatlar	5	,67
	3.Kültürel Bilinç	5	,57
	4.Sözlü Gelenekler	4	,69
	5.Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar	4	,63
	SOKÜMTÖ Toplam	23	,77

Mevcut çalışmada, SOKÜMTÖ güvenirliliğini belirlemek için Cronbach Alfa katsayıları hesaplanmıştır. SOKÜMTÖ alt faktörleri için hesaplanan alfa katsayıları 0,53 ile 0,69 arasında yer almıştır. Ölçeğin tamamının güvenilirliği Cronbach Alfa katsayısı ile hesaplanmış toplam değer 0,77 olarak belirlenmiştir (Tablo 9). Alfa katsayısıyla ilişkili olarak ölçeğin güvenirliliğinin yorumlanmasında Lorcu'ya (2015) göre; " $0 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir. $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçeğin güvenirliliği düşüktür. $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir. $0,80 \leq \alpha \leq 1$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir." şeklinde yorumlanmaktadır. Tablo 9 incelendiğinde, SOKÜM'ün "sosyal hayat" ve "kültürel bilinç" alt faktörleri bakımından güvenirliliği düşük, diğer alt faktörleri bakımından oldukça güvenilir, ölçek toplamında ise oldukça güvenilir olduğu ifade edilebilir.

Verilerin normal dağılım gösterip göstermedikleri Shapiro Wilks testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10. SOKÜMTÖ Normallik Değerleri

		Shapiro-Wilk	
		İstatistik	p
Alt Faktörler	1.Sosyal Hayat	,951	,000
	2.Geleneksel Sanatlar	,962	,000
	3.Kültürel Bilinç	,933	,000
	4.Sözlü Gelenekler	,663	,000
	5.Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar	,869	,000
	SOKÜMTÖ Toplam	,975	,000

Tablo 10 incelendiğinde SOKÜMTÖ’nün hem tüm alt boyutlarına hem de toplam puanına yönelik öğrencilerin verdikleri tutum puanlarına ait verilere ilişkin Shapiro-Wilk değerlerinin tümü $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular verilerin normal dağılım göstermediğini ortaya koymaktadır.

SOKÜMTÖ verilerinin normal dağılım göstermemesi nedeniyle analizlerde parametrik olmayan testler tercih edilmiştir. Bu doğrultuda, Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri kullanılmıştır. Kruskal-Wallis testi sonucunda anlamlı bir fark tespit edilmesi durumunda, bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla ikili karşılaştırmalar Dunn-Bonferroni testi ile gerçekleştirilmiştir.

2.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI VE VARSAYIMI

Bu araştırma,

1. 2023-2024 eğitim öğretim yılı güz dönemi,
2. Erzurum ilinde bulunan İspir Ziya Paşa Ortaokulu, Yakutiye Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları, Palandöken Turgut Özal Ortaokulu’nda beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfları ve,
3. Veri toplama aracı olarak “Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği (SOKÜMTÖ)” ile sınırlandırılmıştır.

Öğrencilerin çalışmada kullanılan ölçek sorularını okuyarak objektif, içten ve samimi yanıt verdikleri ve veri toplama aracının öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa ilişkin tutumlarını ortaya koyduğu varsayılmaktadır.

2.6. ETİK İZİNLERİN ALINMASI

Araştırma için gerekli izinlerin alınması sürecinde Atatürk Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurul Başkanlığı'ndan 13.07.2023 tarihli ve E.88656144-000-2300216794 sayılı, oturum sayısı 13 ve 198 sayılı kararıyla etik izin alınmıştır (Bkz. Ek 3).

Erzurum İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden 27.11.2023 tarihli ve E-36648235-605.01-90482517 sayılı kararıyla izin alınmıştır (Bkz. Ek 4).

Veri toplama aracı SOKÜMTÖ'nün bu araştırma kapsamında kullanılabilmesi için Prof. Dr. Turhan Çetin ve Doç. Dr. Davut Gürel'den 14.12.2022 tarihinde e-posta yoluyla gerekli izinler alınmıştır (Bkz. Ek 2).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde çalışmanın amaçlarına ulaşmak için elde edilen analizlere ve analiz değerlendirmelerine yer verilmiştir.

3.1. ÖĞRENCİLERİN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASA YÖNELİK TUTUMLARINA İLİŞKİN BULGULAR

Çalışmanın birinci alt sorusu olan “Ortaokul öğrencilerinin somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutumlarının düzeyi nedir?” sorusuna yönelik SOKÜMTÖ ve alt faktörlerinden elde edilen en yüksek ve en düşük puanlar ile ortalamalar ve standart sapma değerleri okullar bazında ve tümü üzerinden hesaplanmış ve buna ilişkin veriler Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. SOKÜMTÖ ve Alt Faktörleri İle İlgili Betimsel Değerler

	Okullar	N	X	S.s.	Minimum	Maximum
Sosyal Hayat	Turgut Özal Ortaokulu	96	16,34	2,087	10	20
	Ziya Pasa Ortaokulu	96	16,00	2,415	6	20
	Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu	96	16,99	1,803	11	20
	Toplam	288	16,44	2,149	6	20
Geleneksel Sanat	Turgut Özal Ortaokulu	96	14,69	2,899	6	20
	Ziya Pasa Ortaokulu	96	14,21	3,318	5	20
	Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu	96	13,67	3,580	6	20
	Toplam	288	14,19	3,293	5	20
Kültürel Bilinç	Turgut Özal Ortaokulu	96	16,63	2,309	10	20
	Ziya Pasa Ortaokulu	96	16,08	2,725	6	20
	Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu	96	16,92	2,293	11	20
	Toplam	288	16,54	2,466	6	20

Tablo 11. (Devamı)

Sözlü Gelenekler	Turgut Özal Ortaokulu	96	12,56	2,180	7	16
	Ziya Paşa Ortaokulu	96	12,53	2,559	5	16
	Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu	96	13,00	2,371	7	16
	Toplam	288	12,70	2,376	5	16
Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar	Turgut Özal Ortaokulu	96	10,41	2,922	4	16
	Ziya Paşa Ortaokulu	96	11,11	2,635	4	16
	Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu	96	10,23	2,626	5	16
	Toplam	288	10,58	2,749	4	16
SOKÜMTÖ Toplam	Turgut Özal Ortaokulu	96	70,63	8,645	41	91
	Ziya Paşa Ortaokulu	96	69,94	10,397	29	89
	Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu	96	70,80	9,520	52	92
	Toplam	288	70,45	9,522	29	92

Turgut Özal Ortaokulu öğrencileri SOKÜMTÖ'nün Sosyal Hayat boyutundan aldıkları en yüksek puanın 20, en düşük puanın 10 ve ortalama puanın $X = 16,34$, Ziya Paşa Ortaokulu öğrencileri SOKÜMTÖ'nün Sosyal Hayat boyutundan aldıkları en yüksek puanın 20, en düşük puanın 6 ve ortalama puanın $X = 16,00$, Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu öğrencileri SOKÜMTÖ'nün Sosyal Hayat boyutundan aldıkları en yüksek puanın 20, en düşük puanın 11 ve ortalama puanın $X = 16,99$, tüm öğrencilerin SOKÜMTÖ'nün Sosyal Hayat boyutundan aldıkları en yüksek puanın 20, en düşük puanın 6 ve ortalama puanın $X = 16,44$ olduğu görülmektedir. Sosyal Hayat boyutu 5 maddeden oluştuğu için alınabilecek en yüksek puan 20 olduğu için Sosyal Hayat boyutunda tüm öğrencilerin tutumlarının olumlu olduğu ifade edilebilir.

Turgut Özal Ortaokulu öğrencileri SOKÜMTÖ'nün Geleneksel Sanat boyutundan aldıkları en yüksek puanın 20, en düşük puanın 6 ve ortalama puanın $X = 14,69$, Ziya Paşa Ortaokulu öğrencileri SOKÜMTÖ'nün Geleneksel Sanat boyutundan aldıkları en yüksek puanın 20, en düşük puanın 5 ve ortalama puanın $X = 14,21$, Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu öğrencileri SOKÜMTÖ'nün Geleneksel Sanat boyutundan aldıkları en yüksek puanın 20, en düşük puanın 6 ve ortalama puanın $X =$

13,67, tüm öğrencilerin SOKÜMTÖ'nün Geleneksel Sanat boyutundan aldıkları en yüksek puanın 20, en düşük puanın 5 ve ortalama puanın $X = 14,19$ olduğu görülmektedir. Geleneksel Sanat boyutu 5 maddeden oluştuğu için alınabilecek en yüksek puan 20 olduğu için Geleneksel Sanat boyutunda tüm öğrencilerin tutumlarının olumlu olduğu söylenebilir.

Turgut Özal Ortaokulu öğrencileri SOKÜMTÖ'nün Kültürel Bilinç boyutundan aldıkları en yüksek puanın 20, en düşük puanın 10 ve ortalama puanın $X = 16,63$, Ziya Pasa Ortaokulu öğrencileri SOKÜMTÖ'nün Kültürel Bilinç boyutundan aldıkları en yüksek puanın 20, en düşük puanın 6 ve ortalama puanın $X = 16,08$, Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu öğrencileri SOKÜMTÖ'nün Kültürel Bilinç boyutundan aldıkları en yüksek puanın 20, en düşük puanın 11 ve ortalama puanın $X = 16,92$, tüm öğrencilerin SOKÜMTÖ'nün Kültürel Bilinç boyutundan aldıkları en yüksek puanın 20, en düşük puanın 6 ve ortalama puanın $X = 16,54$ olduğu görülmektedir. Kültürel Bilinç boyutu 5 maddeden oluştuğu için alınabilecek en yüksek puan 20 olduğu için Kültürel Bilinç boyutunda tüm öğrencilerin tutumlarının olumlu olduğu ifade edilebilir.

Turgut Özal Ortaokulu öğrencileri SOKÜMTÖ'nün Sözlü Gelenekler boyutundan aldıkları en yüksek puanın 16, en düşük puanın 7 ve ortalama puanın $X = 12,56$, Ziya Pasa Ortaokulu öğrencileri SOKÜMTÖ'nün Sözlü Gelenekler boyutundan aldıkları en yüksek puanın 16, en düşük puanın 5 ve ortalama puanın $X = 12,53$, Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu öğrencileri SOKÜMTÖ'nün Sözlü Gelenekler boyutundan aldıkları en yüksek puanın 16, en düşük puanın 7 ve ortalama puanın $X = 13,00$, tüm öğrencilerin SOKÜMTÖ'nün Sözlü Gelenekler boyutundan aldıkları en yüksek puanın 16, en düşük puanın 4 ve ortalama puanın $X = 12,70$ olduğu görülmektedir. Sözlü Gelenekler boyutu 4 maddeden oluştuğu için alınabilecek en yüksek puan 16 olduğu için Sözlü Gelenekler boyutunda tüm öğrencilerin tutumlarının olumlu olduğu ifade edilebilir.

Turgut Özal Ortaokulu öğrencileri SOKÜMTÖ'nün Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar boyutundan aldıkları en yüksek puanın 16, en düşük puanın 4 ve ortalama puanın $X = 10,41$, Ziya Pasa Ortaokulu öğrencileri SOKÜMTÖ'nün Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar boyutundan aldıkları en yüksek puanın 16, en düşük puanın 4 ve ortalama puanın $X = 11,11$, Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları

Ortaokulu öğrencileri SOKÜMTÖ'nün Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar boyutundan aldıkları en yüksek puanın 16, en düşük puanın 5 ve ortalama puanın $X = 10,23$, tüm öğrencilerin SOKÜMTÖ'nün Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar boyutundan aldıkları en yüksek puanın 16, en düşük puanın 4 ve ortalama puanın $X = 10,58$ olduğu görülmektedir. Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar boyutu 4 maddeden oluştuğu için alınabilecek en yüksek puan 16 olduğu için Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar boyutunda tüm öğrencilerin tutumlarının orta düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Turgut Özal Ortaokulu öğrencileri SOKÜMTÖ'nün Toplam puanından aldıkları en yüksek puanın 91, en düşük puanın 41 ve ortalama puanın $X = 70,63$, Ziya Pasa Ortaokulu öğrencileri SOKÜMTÖ'nün Toplam puanından aldıkları en yüksek puanın 89, en düşük puanın 29 ve ortalama puanın $X = 69,94$, Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu öğrencileri SOKÜMTÖ'nün Toplam puanından aldıkları en yüksek puanın 92, en düşük puanın 52 ve ortalama puanın $X = 70,80$, tüm öğrencilerin SOKÜMTÖ'nün Toplam puanından aldıkları en yüksek puanın 92, en düşük puanın 29 ve ortalama puanın $X = 70,45$ olduğu görülmektedir. SOKÜMTÖ'nün 23 maddeden oluştuğu için alınabilecek en yüksek puan 92 olduğu için SOKÜMTÖ'den tüm öğrencilerin tutumlarının orta düzeyde olduğu ifade edilebilir.

3.2. ÖĞRENCİLERİN SOKÜM'E YÖNELİK TUTUMLARININ CİNSİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE ANALİZİ

Çalışmanın ikinci alt sorusu olan “Somut olmayan kültürel miras ile ilgili cinsiyet değişkenine göre tutum eğilimleri anlamlı fark oluşturmakta mıdır?” sorusuna yönelik öğrencilerin SOKÜM'e yönelik tutumlarında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir fark olup olmadığını belirlemek için parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U testi yapılmış ve buna ilişkin bulgular Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12. Öğrencilerin SOKÜM’e Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi

Boyutlar	Cinsiyet	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p
Sosyal Hayat	Kız	135	143,17	19328,00	10148,000	,797
	Erkek	153	145,67	22288,00		
Geleneksel Sanat	Kız	135	149,69	20208,50	9626,500	,318
	Erkek	153	139,92	21407,50		
Kültürel Bilinç	Kız	135	136,14	18379,50	9199,500	,106
	Erkek	153	151,87	23236,50		
Sözlü Gelenekler	Kız	135	146,32	19753,00	10082,000	,725
	Erkek	153	142,90	21863,00		
Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar	Kız	135	146,13	19727,00	10108,000	,754
	Erkek	153	143,07	21889,00		
SOKÜMTÖ Toplam	Kız	135	145,97	19706,50	10128,500	,778
	Erkek	153	143,20	21909,50		

Tablo 12 incelendiğinde, öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre SOKÜM Tutum Ölçeğinin Sosyal Hayat boyutuna yönelik tutumları arasındaki farklar istatistiksel olarak $p>0,05$ önem düzeyinde anlamsız ($U=10148,000$, $p>.05$), SOKÜM Tutum Ölçeğinin Geleneksel Sanat boyutuna yönelik tutumları arasındaki farklar istatistiksel olarak $p>0,05$ önem düzeyinde anlamsız ($U=9626,500$, $p>.05$), SOKÜM Tutum Ölçeğinin Kültürel Bilinç boyutuna yönelik tutumları arasındaki farklar istatistiksel olarak $p>0,05$ önem düzeyinde anlamsız ($U=9199,500$, $p>.05$), SOKÜM Tutum Ölçeğinin Sözlü Gelenekler boyutuna yönelik tutumları arasındaki farklar istatistiksel olarak $p>0,05$ önem düzeyinde anlamsız ($U=10082,000$, $p>.05$), SOKÜM Tutum Ölçeğinin Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar boyutuna yönelik tutumları arasındaki farklar istatistiksel olarak $p>0,05$ önem düzeyinde anlamsız ($U=10108,000$, $p>.05$), SOKÜMTÖ’nün Toplam puanı açısından tutumları arasındaki farklar istatistiksel olarak $p>0,05$ önem düzeyinde anlamsız ($U=10128,500$, $p>.05$) olduğu saptanmıştır.

3.3. ÖĞRENCİLERİN SOKÜM'E YÖNELİK TUTUMLARININ ÖĞRENİM GÖRDÜKLERİ SINIF DEĞİŞKENİNE GÖRE ANALİZİ

Çalışmanın üçüncü alt sorusu olan “Somut olmayan kültürel miras ile ilgili sınıf düzeyi değişkenine göre tutum eğilimleri anlamlı fark oluşturmakta mıdır?” sorusuna yönelik öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre SOKÜM’e yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığının saptanması için parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis Testi yapılmıştır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre sadece “Geleneksel Sanat” ve “Kültürel Bilinç” alt boyutlarında Kruskal Wallis sonuçları istatistiksel olarak $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Farkın hangi sınıfta öğrenim gören öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla bulunması Dunn-Bonferroni testi kullanılarak ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Bulgular, Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin SOKÜM’e Yönelik Tutumlarının Öğrenim Gördükleri Sınıf Değişkenine Göre Analizi

		N	Sıra ortalaması	Ki-kare	p	Fark
Sosyal Hayat	5. sınıf	72	135,64	3,135	,371	-
	6. sınıf	72	136,63			
	7. sınıf	72	155,60			
	8. sınıf	72	150,13			
Geleneksel Sanat	5. sınıf	72	162,65	11,988	,007	5.sınıf-6.sınıf>8.sınıf
	6. sınıf	72	157,34			
	7. sınıf	72	138,19			
	8. sınıf	72	119,82			
Kültürel Bilinç	5. sınıf	72	131,51	9,790	,020	6.sınıf>5.sınıf
	6. sınıf	72	170,24			
	7. sınıf	72	140,68			
	8. sınıf	72	135,56			

Tablo 13. (Devamı)

Sözlü Gelenekler	5. sınıf	72	156,56			
	6. sınıf	72	154,99	6,278	,099	-
	7. sınıf	72	139,67			
	8. sınıf	72	126,79			
Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar	5. sınıf	72	132,66			
	6. sınıf	72	166,06	7,032	,071	-
	7. sınıf	72	142,58			
	8. sınıf	72	136,70			
SOKÜMTÖ Toplam	5. sınıf	72	146,67			
	6. sınıf	72	162,83	7,190	,066	-
	7. sınıf	72	142,63			
	8. sınıf	72	125,87			

Tablo 13'te görüldüğü gibi, öğrencilerin SOKÜM Tutum Ölçeğinin Geleneksel Sanat boyutunda öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir [$KW_{(sd=3,n=288)}=11,988, p<.05$]. Dunn-Bonferroni testi ile yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda Geleneksel Sanat boyutunda 5.sınıf ve 6.sınıf öğrencileri ile 8.sınıf öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. 5.sınıf sıra ortalaması (162,65) ve 6.sınıf öğrencilerinin (157,34) Geleneksel Sanat sıra ortalaması, 8.sınıf öğrencilerinin Geleneksel Sanat sıra ortalamasından (119,82) daha yüksektir. Öğrencilerin SOKÜM Tutum Ölçeğinin Kültürel Bilinç boyutunda öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir [$KW_{(sd=3,n=288)}= 9,790, p<.05$]. Dunn-Bonferroni testi ile yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda Kültürel Bilinç boyutunda 5. sınıf öğrencileri ile 6.sınıf öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. 6. sınıf öğrencilerinin Kültürel Bilinç sıra ortalaması (170,24), 5. sınıf öğrencilerinin Kültürel Bilinç sıra ortalamasından (131,51) daha yüksektir.

3.4. ÖĞRENCİLERİN SOKÜM'E YÖNELİK TUTUMLARININ ÖĞRENİM GÖRDÜKLERİ OKUL DEĞİŞKENİNE GÖRE ANALİZİ

Çalışmanın dördüncü alt sorusu olan “Somut olmayan kültürel miras ile ilgili öğrenim gördükleri okul değişkenine göre tutum eğilimleri nedir?” sorusuna yönelik öğrencilerin eğitim aldıkları okula bağlı olarak SOKÜM’e yönelik tutumlarında istatistiksel bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla, parametrik olmayan testlerden Kruskal-Wallis Testi kullanılmıştır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okula göre sadece “Sosyal Hayat” ve “Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar” alt boyutlarında Kruskal Wallis sonuçları istatistiksel olarak $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Farkın hangi okullarda öğrenim gören öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla bulunması Dunn-Bonferroni testi kullanılarak ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Bulgular, Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 12. Öğrencilerin SOKÜM’e Yönelik Tutumlarının Öğrenim Gördükleri Okul Değişkenine Göre Analizi

	Okullar	N	Sıra ortalaması	Ki-kare	p	Fark
Sosyal Hayat	Turgut Özal Ortaokulu	96	139,92	10,127	,006	3>2*
	Ziya Pasa Ortaokulu	96	128,30			
	Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu	96	165,29			
Geleneksel Sanat	Turgut Özal Ortaokulu	96	155,35	3,338	,188	-
	Ziya Pasa Ortaokulu	96	144,65			
	Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu	96	133,50			
Kültürel Bilinç	Turgut Özal Ortaokulu	96	145,65	4,687	,096	-
	Ziya Pasa Ortaokulu	96	131,07			
	Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu	96	156,78			

Tablo 14. (Devamı)

Sözlü Gelenekler	Turgut Özal Ortaokulu	96	137,68			
	Ziya Pasa Ortaokulu	96	140,27	2,637	,268	-
	Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu	96	155,55			
Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar	Turgut Özal Ortaokulu	96	139,86			
	Ziya Pasa Ortaokulu	96	161,65	6,612	,037	2>3*
	Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu	96	131,98			
SOKÜMTÖ Toplam	Turgut Özal Ortaokulu	96	145,12			
	Ziya Pasa Ortaokulu	96	140,55	,376	,829	-
	Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu	96	147,83			

Tablo 14’de görüldüğü gibi, öğrencilerin SOKÜM Tutum Ölçeğinin Sosyal Hayat boyutunda öğrenim gördükleri okul değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir [$KW_{(sd=2,n=288)}=10,127, p<.05$]. Dunn-Bonferroni testi ile yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda Sosyal Hayat boyutunda Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları ortaokulu öğrencileri ile Ziya Pasa Ortaokulu öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu öğrencilerinin sıra ortalaması (165,29), Ziya Pasa Ortaokulu öğrencilerinin sıra ortalamasından (128,30) daha yüksektir. Öğrencilerin SOKÜM Tutum Ölçeğinin Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar boyutunda öğrenim gördükleri okul değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir [$KW_{(sd=2,n=288)}= 6,612, p<.05$]. Dunn-Bonferroni testi ile yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar boyutunda Ziya Pasa Ortaokulu öğrencileri ile Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Ziya Pasa Ortaokulu öğrencilerinin sıra ortalaması (161,65), Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu öğrencilerinin sıra ortalamasından (131,98) daha yüksektir.

3.5. ÖĞRENCİLERİN SOKÜM'E YÖNELİK TUTUMLARININ YAŞ DEĞİŞKENİNE GÖRE ANALİZİ

Çalışmanın beşinci alt sorusu olan “Somut olmayan kültürel miras ile ilgili yaş değişkenine göre tutum eğilimleri nedir?” sorusuna yönelik öğrencilerin yaş değişkenine göre SOKÜM’e yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak fark olup olmadığının saptanması için parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis Testi yapılmıştır. Öğrencilerin yaşlarına göre “Geleneksel Sanat”, “Kültürel Bilinç”, “Sözlü Gelenekler” alt boyutlarında ve SOKÜM Tutum Ölçeği Toplam puanı açısından Kruskal Wallis sonuçları istatistiksel olarak $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Farkın hangi yaşlardaki öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla bulunması Dunn-Bonferroni testi kullanılarak ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Bulgular, Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin SOKÜM’e Yönelik Tutumlarının Yaş Değişkenine Göre Analizi

		N	Sıra ortalaması	Ki-kare	p	Fark
Sosyal Hayat	10 yaş	52	135,25	3,392	,494	-
	11 yaş	59	133,15			
	12 yaş	83	155,55			
	13 yaş	78	147,71			
	14 yaş	16	143,41			
Geleneksel Sanat	10 yaş	52	161,76	13,171	,010	10-11>13-14
	11 yaş	59	162,60			
	12 yaş	83	146,77			
	13 yaş	78	125,15			
	14 yaş	16	104,22			
Kültürel Bilinç	10 yaş	52	134,15	10,624	,020	12>10-13-14
	11 yaş	59	141,06			
	12 yaş	83	167,24			
	13 yaş	78	136,78			
	14 yaş	16	110,50			

Tablo 15. (Devamı)

Sözlü Gelenekler	10 yaş	52	158,84			
	11 yaş	59	152,31			
	12 yaş	83	152,27	11,242	,024	10-11>14
	13 yaş	78	131,53			
	14 yaş	16	92,09			
Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar	10 yaş	52	136,86			
	11 yaş	59	154,24			
	12 yaş	83	150,95	2,631	,621	-
	13 yaş	78	135,81			
	14 yaş	16	142,34			
SOKÜMTÖ Toplam	10 yaş	52	147,79			
	11 yaş	59	152,96			
	12 yaş	83	158,54	10,425	,034	10-11-12>14
	13 yaş	78	130,74			12>13
	14 yaş	16	96,88			

Tablo 15’de görüldüğü gibi, öğrencilerin SOKÜM Tutum Ölçeğinin Geleneksel Sanat boyutunda yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir [$KW_{(sd=4,n=288)}=13,171$, $p<.05$]. Dunn-Bonferroni testi ile yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda Geleneksel Sanat boyutunda 10 ve 11 yaşındaki öğrenciler ile 13 ve 14 yaşındaki öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. 10 yaşındaki öğrencilerin sıra ortalaması (161,76) ve 11 yaşındaki öğrencilerin (162,60) sıra ortalaması, 13 yaşındaki öğrencilerin sıra ortalamasından (125,15) ve 14 yaşındaki öğrencilerin sıra ortalamasından (104,22) daha yüksektir.

Öğrencilerin SOKÜM Tutum Ölçeğinin Kültürel Bilinç boyutunda yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir [$KW_{(sd=4,n=288)}=10,624$, $p<.05$]. Dunn-Bonferroni testi ile yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda Kültürel Bilinç boyutunda 12 yaşındaki öğrenciler ile 10, 13 ve 14 yaşındaki öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. 12 yaşındaki öğrencilerin sıra ortalaması (167,24) 10 yaşındaki öğrencilerin (134,15) sıra ortalamasından, 13 yaşındaki

öğrencilerin sıra ortalamasından (136,78) ve 14 yaşındaki öğrencilerin sıra ortalamasından (110,50) daha yüksektir.

Öğrencilerin SOKÜM Tutum Ölçeğinin Sözlü Gelenekler boyutunda yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir [$KW_{(sd=4, n=288)}=11,242$, $p<.05$]. Dunn-Bonferroni testi ile yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda Sözlü Gelenekler boyutunda 10 ve 11 yaşındaki öğrenciler ile 14 yaşındaki öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. 10 yaşındaki öğrencilerin sıra ortalaması (158,84) 14 yaşındaki öğrencilerin sıra ortalamasından (92,09) daha yüksektir.

Öğrencilerin SOKÜM Tutum Ölçeğinin Toplam puanı yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir [$KW_{(sd=4, n=288)}=10,425$, $p<.05$]. Dunn-Bonferroni testi ile yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda Geleneksel Sanat boyutunda 10, 11 ve 12 yaşındaki öğrenciler ile 14 yaşındaki, 12 yaşındaki öğrenciler ile 13 yaşındaki öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. 10 yaşındaki öğrencilerin sıra ortalaması (147,79), 11 yaşındaki öğrencilerin sıra ortalaması (152,96) ve 12 yaşındaki öğrencilerin sıra ortalaması (158,54), 14 yaşındaki öğrencilerin sıra ortalamasından (96,88) daha yüksek, 12 yaşındaki öğrencilerin sıra ortalaması (158,54), 13 yaşındaki öğrencilerin sıra ortalamasından (130,74) daha yüksektir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

4.1. TARTIŞMA

Araştırmada ortaokul öğrencilerinin somut olmayan kültürel miras ile ilgili tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda Gürel ve Çetin (2019) tarafından geliştiren beş boyutlu SOKÜMTÖ kullanılmıştır.

Bu çalışmanın temel amacı, ortaokul öğrencilerinin somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutumlarını incelemek ve bu tutumların çeşitli değişkenler (sınıf düzeyi, cinsiyet, okul, yaş) açısından anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymaktır. Elde edilen sonuçlar, öğrencilerin genel olarak somut olmayan kültürel mirasa yönelik olumlu tutumlara sahip olduklarını göstermektedir. Ancak, alt boyutlar ve değişkenler bazında değerlendirildiğinde, bazı önemli farklılıklar ve öne çıkan sonuçlar tespit edilmiştir.

Öğrencilerin SOKÜMTÖ'den aldığı puanların üç okul kapsamında ortalama değerinin 70,45 olarak elde edildiği bilgisi doğrultusunda öğrenci tutumlarının olumlu olduğu söylenebilmektedir (Bkz., Tablo 11). Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu öğrencilerinin merkez ilçede bulunması sebebiyle İspir Ziya Paşa Ortaokulu öğrencilerine nazaran bilgiye erişim imkânlarının daha yüksek olması, sosyo-ekonomik düzeylerinin daha yüksek olması bu sonucun sebepleri arasında olabileceği yorumunu beraberinde getirebilmektedir. Bu sonuca göre öğrencilerin toplumun kültürel değerlerine ve geleneklerine karşı duyarlı olduklarını ve bu değerleri yaşatmaya yönelik bir bilinç geliştirdikleri söylenebilir. Öncelikle araştırmanın birinci araştırma sorusu olan “Ortaokul öğrencilerinin somut olmayan kültürel miras ile ilgili tutumları ne eğilimdedir?” sorusunun sonuçlarına bakıldığında tüm öğrencilerin “sosyal hayat”, “geleneksel sanatlar”, “kültürel bilinç” ve “sözlü gelenekler” boyutlarında genel olarak olumlu tutum sergiledikleri görülmektedir. Bununla birlikte, “doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar” boyutunda tutumların diğer boyutlara göre daha düşük düzeyde olması, öğrencilerin bu alandaki bilgi ve farkındalıklarının yeterince gelişmediğini düşündürmektedir. Bu durum, özellikle “doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar”ın

eğitim programlarında daha fazla yer alması gerektiğine işaret etmektedir. Araştırmada kullanılan mevcut ölçeğin kullanıldığı farklı çalışmalara bakıldığında sonuçlarda benzerliğe rastlanmaktadır. Gürel (2018) tarafından 7. sınıf öğrencilerinin somut olmayan kültürel miras unsurları hakkındaki tutumlarının incelendiği çalışmada deney ve kontrol grupları üzerinde ön test-son test uygulaması yapılmıştır. Öğrencilerin “sosyal hayat”, “geleneksel sanatlar”, “kültürel bilinç” ve “sözlü gelenekler” boyutlarında olumlu tutum sergilemesi benzerlik oluşturmaktadır. Benzer şekilde Çakmak (2023) tarafından yapılan ortaokul BİLSEM (Bilim ve Sanat Merkezi) öğrencilerinin somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutum ve farkındalıklarının işlendiği çalışmada öğrenci tutumlarının SOKÜMTÖ’den elde edilen analizlere göre “doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar” boyutunda olumlu bir sonuç sergilememesi benzerlik oluşturmaktadır.

Cinsiyet değişkenine göre yapılan analizler (Bkz., Tablo 13), kız ve erkek öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutumlarında genel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir. Benzer şekilde Atılgan (2022) tarafından yapılan yüksek lisans çalışmasında sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin somut olmayan kültürel miras tutumlarında cinsiyet faktörü bakımından anlamlı bir farklılık göstermediği belirtilmektedir.

Sınıf düzeyine göre yapılan analizler (Bkz., Tablo 12), öğrencilerin sınıf düzeyine bağlı olarak somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutumlarının değişebileceğini göstermiştir. Öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutumlarının eğitim düzeyi arttıkça değişebileceği gibi bazı durumlarda ilgi ve tutumun azaldığını (“geleneksel sanat” boyutunda 8. sınıf öğrencileri), bazı durumlarda ise arttığını (“kültürel bilinç” boyutunda 6. sınıf öğrencileri) göstermektedir. Karaoğulları (2023) tarafından yapılan çalışmada 7. sınıf öğrencilerine yöneltilen “Bu dönem Türkçe dersinde somut olmayan kültürel miras değerlerine yönelik yapılan çalışmalar ortaokulun diğer sınıf düzeylerinde de uygulanabilir mi?” araştırma sorusu sonucunda sınıf düzeyi fark etmeksizin ortaokulun diğer sınıflarında (5,6 ve 8.sınıf) uygulanabilirliğine yönelik öğrencilerin olumlu görüş bildirdikleri ifade edilmiştir. Dolayısıyla Karaoğulları (2023) tarafından elde edilen sonuç ile bu çalışmada elde edilen sonuçlar sınıf düzeyi çerçevesinde incelendiğinde benzerlik ifade etmemektedir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul değişkenine göre yapılan analizler (Bkz., Tablo 14) öğrencilerin okudukları okul türüne bağlı olarak SOKÜMTÖ'nün “sosyal hayat” ile “doğa ve evren” üzerine bilgi ve uygulamalar boyutlarında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. “Sosyal hayat” boyutunda, Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu öğrencilerinin tutumlarının Ziya Paşa Ortaokulu öğrencilerine kıyasla daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu öğrencilerinin sıra ortalaması daha yüksek olup bu durum, Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu'ndaki öğrencilerin sosyal hayata ilişkin kültürel miras unsurlarına daha fazla değer verdiklerini ya da bu konuda daha bilinçli olduklarını düşündürmektedir. Buna karşılık “doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar boyutunda”, Ziya Paşa Ortaokulu öğrencilerinin tutumlarının Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu öğrencilerine göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Ziya Paşa Ortaokulu öğrencilerinin sıra ortalamalarının daha yüksek olması, bu öğrencilerin doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalara daha fazla ilgi gösterdiğini veya bu konularda daha fazla bilgiye sahip olduklarını göstermektedir. Turgut Özal Ortaokulu'nun tutum puanlarının diğer iki okul arasında, istatistiksel olarak belirgin bir fark oluşturmayacak şekilde konumlandığı söylenebilmektedir. Bu farklılıkların olası sebepleri arasında, okulların eğitim müfredatındaki öncelikler ve uygulamalar, ailelerin sosyoekonomik durumları ve çevresel faktörler yer alabilmektedir. Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu, genellikle sosyal becerileri geliştiren ve sosyal hayata dair farkındalık kazandıran etkinliklere daha fazla ağırlık verirken, Ziya Paşa Ortaokulu gibi devlet okullarında doğa ve çevre temelli eğitimin daha fazla vurgulandığı düşünülebilir. Ayrıca, sosyoekonomik açıdan daha avantajlı ailelerden gelen Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu öğrencilerinin sosyal hayata ilişkin tutumlarının daha olumlu olması muhtemeldir. Öte yandan, Ziya Paşa Ortaokulu öğrencilerinin, yaşadıkları çevresel ve kültürel koşullara bağlı olarak doğaya ve evrene yönelik tutumlarının daha güçlü olduğu söylenebilmektedir. Bu bulgular, okulların öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin tutumlarını şekillendirmede oynadığı kritik rolü ortaya koymaktadır.

Yaş değişkenine göre yapılan analizler sonucu (Bkz., Tablo 15) ortaokul öğrencilerinin yaş değişkenine göre SOKÜMTÖ'nün farklı boyutlarında anlamlı farklar olduğu belirlenmiştir. “Geleneksel sanat”, “kültürel bilinç”, “sözlü gelenekler” boyutları ve toplam puan açısından elde edilen bulgular, yaş gruplarına göre tutumların farklılık

gösterdiğini ortaya koymaktadır. Toplam puanda küçük yaş gruplarının (10, 11 ve 12 yaş) tutumlarının daha yüksek olduğu, özellikle 14 yaş grubunun tutumlarının diğer yaşlara göre daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar, yaş ilerledikçe öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutumlarının olumsuz yönde değişebildiğini, dolayısıyla daha küçük yaş gruplarına yönelik farkındalık artırıcı ve teşvik edici eğitim programlarının önemini vurgulamaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma, ortaokul öğrencilerinin somut olmayan kültürel mirasa yönelik genel olarak orta düzey tutumlar sergilediklerini ortaya koymuştur. Bazı boyutlarda eksikliklerin olduğu ve bu alanlarda eğitimin güçlendirilmesi gerektiği, bilgi merkezleri ve kütüphanecilerle iş birliği öngörülmüştür. Özellikle “doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar” boyutunda daha fazla bilinçlendirme çalışmaları yapılması gerekmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇLAR

Bu çalışma, Erzurum ilindeki çeşitli ortaokullarda öğrenim gören 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Somut Olmayan Kültürel Miras konusundaki tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, öğrencilerin SOKÜM ile ilgili genel tutumlarını ve bu tutumların “sosyal hayat”, “geleneksel sanatlar”, “kültürel bilinç”, “sözlü gelenekler” ve “doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar” alt boyutlarına göre nasıl değiştiğini incelemiştir. Elde edilen sonuçlar, öğrencilerin genel olarak somut olmayan kültürel mirasa karşı orta düzey tutumlar geliştirdiklerini göstermektedir. Özellikle “sosyal hayat”, “geleneksel sanatlar”, “kültürel bilinç” ve “sözlü gelenekler” gibi boyutlarda olumlu tutumlar sergilenmiştir. Ancak, “doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar” boyutunda öğrencilerin tutumlarının diğer boyutlara kıyasla daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin SOKÜM ile ilgili tutumlarına bakıldığında araştırmanın sonuçları, öğrencilerin SOKÜM’e yönelik tutumlarının genel olarak olumlu olduğunu göstermektedir. SOKÜMTÖ’nün alt boyutlarına göre elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- **Sosyal Hayat:** Öğrencilerin sosyal hayat boyutunda aldıkları puanlar, genel olarak olumlu bir tutumu yansıtmaktadır. Tüm okullarda, sosyal hayat boyutundan alınan puanlar ortalama olarak yüksek olup, tutumların olumlu olduğunu göstermektedir.
- **Geleneksel Sanatlar:** Geleneksel sanatlar boyutunda da öğrencilerin tutumları olumlu olarak değerlendirilmiştir. En yüksek puanların Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu öğrencilerinden alındığı görülmüştür.
- **Kültürel Bilinç:** Kültürel bilinç boyutunda, öğrencilerin aldıkları puanlar yüksek olup, bu boyuttaki tutumlar da olumlu olarak değerlendirilmiştir. Özellikle Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları öğrencilerinin puanları diğer okullardan belirgin şekilde yüksek bulunmuştur.

- **Sözlü Gelenekler:** Sözlü gelenekler boyutunda öğrencilerin tutumları genellikle olumlu olmakla birlikte, puanlar diğer boyutlara göre biraz daha değişkenlik göstermektedir. Ancak genel eğilim olumlu yöndedir.
- **Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar:** Bu boyutta öğrencilerin tutumları orta düzeyde kalmakta olup, alınan puanlar diğer boyutlara göre daha düşük çıkmıştır. Bu durum, öğrencilerin doğa ve evren üzerindeki bilgi ve uygulamalar konusunda daha fazla bilgi ve farkındalık geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Sınıf düzeyi değişkeni incelendiğinde öğrencilerin somut olmayan kültürel miras tutumlarının bazı alt boyutlarında öğrenim gördükleri sınıf düzeyine bağlı olarak farklılıklar olduğunu göstermektedir. İki boyut üzerinden açıklama yapılmıştır:

- **Geleneksel Sanatlar:** Öğrencilerin sınıf düzeyine göre bu boyutta anlamlı farklar bulunmaktadır. 5. sınıf ve 6. sınıf öğrencilerinin puanı 8. sınıf öğrencilerinin puanından yüksektir. Bu durum daha küçük sınıflardaki öğrencilerin “geleneksel sanatlar” boyutuna yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu göstermektedir.
- **Kültürel Bilinç:** Bu boyutta da sınıf düzeyine göre anlamlı farklar saptanmıştır. 6. sınıf öğrencilerinin puanı 5. sınıf öğrencilerinin puanından daha yüksektir. Bu durum 6. sınıf öğrencilerinin “kültürel bilinç” konusunda daha olumlu bir tutuma sahip olduğunu ancak 5. sınıf öğrencilerinin bu konuda daha düşük bir tutum sergilediğini ifade etmektedir.

Bu sonuçlar, öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutumlarının alt boyutlarının, yaş veya eğitim düzeyi arttıkça değişebileceğini, bazı durumlarda ilgi ve tutumun azaldığını (örneğin “geleneksel sanat” boyutunda 8. sınıf öğrencilerinde), bazı durumlarda ise arttığını (örneğin “kültürel bilinç” boyutunda 6. sınıf öğrencilerinde) göstermektedir.

Tutumların cinsiyet değişkenine göre dağılımı için yapılan analizlerde cinsiyetin SOKÜM ile ilgili tutumlar üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı bulunmuştur. “Sosyal hayat”, “geleneksel sanatlar”, “kültürel bilinç”, “sözlü gelenekler” ve “doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar” boyutlarında cinsiyet değişkenine göre tutum farkları

istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuç, cinsiyetin bu konudaki tutumlar üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Cinsiyet değişkeni dikkate alındığında, kız ve erkek öğrenciler arasında genel tutumlar açısından anlamlı bir fark bulunmamakla birlikte, “sosyal hayat”, “geleneksel sanat”, “kültürel bilinç”, “sözlü gelenekler”, “doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar” boyutları açısından da erkek ve kız öğrenciler arasında cinsiyet değişkenine bağlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgular cinsiyetin öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutumlarında belirleyici bir faktör olmadığını ortaya koymaktadır.

Tutumların okul değişkenine göre dağılımı için yapılan analizlerde öğrencilerin (SOKÜM) sonuçları incelendiğinde “sosyal hayat” ve “doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar” boyutlarında öğrenim gördükleri okul değişkenine göre anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu öğrencileri, “sosyal hayat” boyutunda daha yüksek bir sıra ortalamasına sahipken, Ziya Paşa Ortaokulu öğrencileri “doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar” boyutunda daha yüksek bir sıra ortalamasına sahiptir. Bu durum, okul türlerinin öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutumlarının bazı boyutları üzerinde farklı etkiler yaratabileceğini göstermektedir.

Bu bulgular, okulların farklı eğitim ortamları ve sosyal dinamiklerinin, öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutumlarını şekillendirebileceğini ve bu durumun boyutlara göre değişiklik gösterebileceğini ifade etmektedir. Özetle, öğrencilerin algı ve tutumları, bulundukları okul ortamına göre çeşitlilik göstermektedir.

5.2. ÖNERİLER

Araştırma sonuçları, ortaokul öğrencilerinin genel olarak SOKÜM ile ilgili orta düzeyde tutumlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Elde edilen sonuçlar somut olmayan kültürel mirasın “sosyal hayat”, “geleneksel sanatlar”, “kültürel bilinç” ve “sözlü gelenekler” boyutlarına ilişkin farkındalıklarının olumlu olduğunu göstermektedir. Ancak, “doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar” boyutunda düşük puanlar alınması, bu alanda daha fazla eğitim ve farkındalık çalışmaları yapılması gerektiğini işaret etmektedir.

Bilgi merkezlerinin, özellikle halk ve okul kütüphanelerinin, somut olmayan kültürel mirası tanıtma ve farkındalık oluşturma görevleri göz önüne alındığında, bu sonuçlar kütüphane ve bilgi merkezlerinin SOKÜM konusundaki hizmetlerini geliştirmeleri için bir temel oluşturmaktadır. Bu sonuçtan hareketle çözüm önerileri şu şekildedir:

- “Doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar” boyutundaki sonuçlar doğrultusunda kütüphanelerde bilgilendirici ve etkileşimli atölyeler oluşturarak öğrencilere geleneksel takvim hesaplamaları ve bayramlarının, masal ve hikayelerin tanıtıldığı/anlatıldığı özel günler düzenlenebilir. Yine benzer şekilde halk müziğimiz ve halk oyunlarımız için de çeşitli etkinlikler içeren özel günler düzenlenmesi önerilir.
- “Geleneksel sanatlar” ve “kültürel bilinç” boyutlarına katkı sağlaması amacıyla kütüphane kullanıcılarının rahatlıkla fiziksel erişim yapabileceği sergiler ve gösterimler aracılığıyla geleneksel eserlerin, kıyafetlerin (kaftan, yazma, bindallı, şalvar vb,) zanaatların sergilenmesi önerilir.
- Öğrencilerin SOKÜMTÖ’den orta düzeyde tutumlar sergilemesi sonucu somut olmayan kültürel mirasın tanıtılması ile ilgili bir sanal kütüphane oluşturulması önerilir. Böylelikle kullanıcıların fiziksel olarak erişim sağlayamadığı olanak ve hizmetlere erişim imkânı sunulur. Benzer şekilde gezici kütüphaneler aracılığıyla da kütüphane kullanım imkânı düşük olan bölgelerde kültürel mirasımızı tanıtma ve bilgilendirme faaliyetleri yürütülmesi önerilir.
- Kütüphane yönetimi, okul yönetimi ile öğretmenler ve veliler arasında somut olmayan kültürel mirasın korunması ve genç nesillere aktarılması konusunda güçlü bir iş birliği ağı kurulması önerilir. Bu iş birliği sayesinde öğrencilerin kültürel değerlere olan farkındalıkları artırılabilir ve kültürel mirasın yaşatılması sağlanabilir. Somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutumların geliştirilmesinde aile ve toplumun rolü büyüktür. Bu nedenle, ailelerin ve toplumun bu süreçlere dahil edilmesi, öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumlarının daha da olumlu yönde gelişmesine katkı sağlayabilir.
- Öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik farkındalıklarını artırmak amacıyla okullarda ve/veya kütüphanelerde kültürel mirasın korunması ve yaşatılması için projeler geliştirilmesi, öğrencilerin araştırmalar yapabileceği

kulüpler kurulması önerilir. Bu projeler, öğrencilerin aktif katılımını sağlayacak şekilde tasarlanmalı ve uygulamaya konulmalıdır.

Bu öneriler, öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutumlarının güçlendirilmesi ve bu alandaki farkındalıklarının artırılması amacıyla sunulmuştur. Gelecek araştırmalarda, bu konunun farklı boyutları ve değişkenleri incelenebilir, daha geniş kapsamlı çalışmalar yapılarak elde edilen bulgulara dayalı daha derinlemesine analizler gerçekleştirilebilir.

Bu araştırmada, bu çalışma kapsamında ele alınan ortaokul öğrencilerinin SOKÜM ile ilgili tutumları incelenmiştir. Gelecekteki araştırmalarda ölçek daha fazla ilde, daha fazla okulda ve daha fazla sayıda katılımcıyla gerçekleştirilebilir. Karşılaştırmalı değerlendirmeler yapılabilir.

Araştırma ailelerin gelir düzeyi, yaşanılan bölgede kütüphanenin olup olmaması, kütüphane etkinliklerinden haberdar olma ve yararlanma düzeyleri, kütüphanelerde SOKÜM ile ilgili etkinliklerin olup olmadığı gibi çeşitli değişkenler incelenerek geliştirilebilir.

Bu araştırmada nicel yöntemler kullanılmıştır. Gelecekteki araştırmalarda nitel yöntemler kullanılarak daha derinlemesine analizler yapılabilir. Bununla birlikte karma (nicel ve nitel) yöntemler kullanılarak araştırma derinleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, M. M. ve Koyuncu, A. A. (2023). Kültür kavramı ve Müslüman toplumun kültür sorunu. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 106-121. <https://doi.org/10.53586/susbid.1295264>
- Aikawa-Faure, N. (2008). From the proclamation of masterpieces to the convention for the safeguarding of intangible cultural heritage. L. Smith ve N. Akagawa (Ed., Bölüm 2), *Intangible Heritage içinde* (ss. 13-44). Routledge.
- Aldemir, A. ve Oğuz, E. S. (2006). Sayısal (digital) kültürün korunması: Web arşivleme-preservation of digital culture: archiving the world wide web. *Türk Kütüphaneciliği*, 20(3), 283-312. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tk/issue/48940/624280>
- Alptürker, İ., Gök, T. ve Alptürker, H. (2021). Somut olmayan kültürel miras farkındalığının bilinirlik ve deneyimleme açısından değerlendirilmesi. *Millî Folklor*, 132, 16-31. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1702230>
- American Library Association (ALA). (2015). *Libraries celebrate diversity, promote multicultural literacy*. <https://www.ala.org/news/2023/01/new-acrl-cultural-heritage-and-campus-community-academic-libraries-and-museums>
- Anna, N. E. V. (2017). The role of libraries in building and promoting the cultural heritage collection. *International Journal of Information Studies & Libraries*, 2(1), 19-23. <https://itself.bilgiyonetimi.net/wp-content/uploads/sites/30/2019/12/state-of-the-art-report.pdf>
- Aral, A. E. (2018). Somut olmayan kültürel miras ve eğitim: Eğitimin periyodik raporlardaki görünümüne eleştirel bir bakış. *Millî Folklor*, 120(30), 59-72. <https://www.researchgate.net/profile/Ahmet-Aral-2/publication/358339330>
- Arı, Y. (2021). Somut olmayan kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilirliği: Gümüşhane Dölek köyünde geleneksel çömlekçilik. *Millî Folklor*, 131, 190-203. <https://dergipark.org.tr/en/pub/millifolklor/issue/66180/768242>
- Asatekin, N. G. (2004). *Kültür ve doğa varlıklarımız: Neyi, niçin, nasıl korumalıyız?* Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları.

- Aslan, Z. ve Ardemagni, M. (2006). *Introducing young people to the protection of heritage sites and historic cites*.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000149325>
- Atabeyoğlu, Ö., Turgut, H., Yeşil, P. ve Yılmaz, H. (2009). Tarihi bir kentin değişimi: Erzurum kenti. *İTÜ Dergisi*, 8(1), 41-53.
http://www.itudergi.itu.edu.tr/index.php/itudergisi_a/article/view/58
- Atılkan, H. (2022). *Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin somut olmayan kültürel mirasa ilişkin görüşleri: Karabük il örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi.
- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO). (2024).
<https://www.unesco.org> (Erişim tarihi: 17.05.2024)
- Blake, J. (2009). UNESCO's 2003 convention on intangible cultural heritage: The implications of community involvement in 'safeguarding'. *Intangible Heritage*, 45-73. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780203884973-8>
- Bonn, M., Kendall, L., McDonough J. (2016). Preserving intangible heritage: Defining a research agenda. 53 (1), 1-6. <https://doi.org/10.1002/pr2.2016.14505301009>
- Bortolotto, C. (2015). *UNESCO and heritage self-determination: Negotiating meaning in the intergovernmental committee for the safeguarding of the ich*. Göttingen Studies in Cultural Property. 249-272.
<https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/32470/1/610380.pdf#page=257>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2015). Bilimsel araştırma yöntemleri. *Pegem Akademi*.
<https://depo.pegem.net/9789944919289.pdf>
- Can, M. (2009). *Kültürel miras ve müzecilik çalışma raporu*. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
<https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/1279,muserrefcanpdf.pdf?0>
- Ceran, D. ve Yıldız, D. (2021). 6. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında somut olmayan kültürel miras unsurları. *Selçuk Türkiyat*, 51, 321-337.
<https://doi.org/10.21563/sutad.984797>

- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. Pearson.
<https://thuvienso.hoasen.edu.vn/handle/123456789/12789>
- Çakmak, T. (2023). *Ortaokul BİLSEM öğrencilerinin somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutum ve farkındalıklarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Çelepi, M. S. (2016). Somut olmayan kültürel miras ve üniversite gençliği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(3), 15-35.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/271252>
- Çetinkaya, N. ve Yıldız, S. (2018). Somut olmayan kültürel miras unsuru Erzurum lavaş (acem) ekmeğinin turistik ürüne dönüştürülmesine yönelik bir çalışma. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2, 430-452.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/guntad/issue/38617/448126>
- Çokışler, E. (2018). Uluslararası hukuk açısından somut olmayan kültürel mirasın korunması rejimi. *Millî Folklor*, 120, 5-18.
- Darçın Şahin, İ. (2010). *Yerel kültür mirasının dijitalleştirilmesi ve halk kütüphaneleri: Yalova örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Denk, E. (2023). Erzurum mutfak kültürünün sahip olduğu zenginliğin mutfak turizmi açısından farkında olmak. *Uluslararası Turizm, Ekonomi ve İşletme Bilimleri Dergisi*, 7(2), 59-79. <https://www.ijtebs.org/index.php/ijtebs/article/view/571>
- Dim, C. L. ve Osadebe, N. E. (2009). The role of public libraries in the preservation of cultural heritage in Nigeria: Challenges and strategies. *Journal of Applied Information Science and Technology*, 3, 46-50.
https://www.jaistonline.org/ChibuzoOsadebe_2k09.pdf
- Doğan, A. S. (2012). Erzurum'da oyun folkloru. *Sanat Dergisi*, 20, 25-40.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/29029>
- Ekwelem, V. O., Okafor, V. N. ve Ukwoma, S. C. (2011). Preservation of cultural heritage: The strategic role of the library and information science professionals in South East Nigeria. *Library Philosophy and Practice*, 562.

<https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/562> COREMetadata, citation and similar papers at core.ac.uk Provided by UNL | Libraries

Erkal, H. (2010). *Unesco yaşıyan insan hazineleri ulusal sistemlerinin, somut olmayan kültürel mirasın yaşatılmasına ve gelecek kuşaklara aktarılmasına etkisi üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi.

Ezeani, C. H. ve Ezema, I. J. (2009). Digital preservation of the cultural heritage of University of Nigeria nsukka: Issues and current status. *Libraries Create Futures: Building on Cultural Heritage*, 19-73. <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=80d89fdb6eb12abdbc3e825e3e754dfccffe6a1#page=19>

Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. Mac Graw Hill Education.

Gökalp, Z. (1976). *Türkçülüğün esasları*. Kültür Bakanlığı Yayınları. https://kdm.anadolu.edu.tr/TurkKlasikleri/Turkculugun_Esaslari.pdf

Gökkurt Demirtel, Ö., Yıldırım, B. F. ve Can, Ş. F. (2023). Kültürel miras taşıyıcısı olarak dijital kütüphaneler: Dede Korkut Kitabı'nın dresden dijital nüshası. *MUTAD*, 10(1), 333-350. <https://doi.org/10.16985/mtad.1180851>

Gundakanal, S. S. ve Kaddipujar, M. (2024). *Cultural custodians: The role of libraries in preserving and promoting language, literature, and heritage*. Journal of the School of Language, Literature and Culture Studies. https://www.researchgate.net/profile/Manjunath-Kaddipujar/publication/383217600_cultural_custodians_the_role_of_libraries_in_preserving_and_promoting_language_literature_and_heritage/links/66c2d9d4311cbb094946f24a/cultural-custodians-the-role-of-libraries-in-preserving-and-promoting-language-literature-and-heritage.pdf

Gürel, D. (2018). *Somut olmayan kültürel miras etkinliklerinin 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanımı* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi.

Gürel, D. ve Çetin, T. (2019). Somut olmayan kültürel miras tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 82-102. <http://www.dx.doi.org/10.14686/buefad.465604>

- Gürbüz, Y. (2019). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarının somut olmayan kültürel miras unsurları bağlamında incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Gürçayır, S. (2011). Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi üzerine eleştirel bir okuma. *Gazi Üniversitesi Milli Folklor Dergisi*, 23(92), 5-12.
- Gürçayır Teke, S. (2013). Geleneksel tarzlar, modern modeller: resmî, resmî olmayan eğitim ve somut olmayan kültürel miras. *Millî Folklor*, 25(100). 31-39. <https://millifolklordergisi.com/PdfViewer.aspx?Sayi=100&Sayfa=28>
- Gürçayır Teke, S. (2018). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi listelerinde yaşayan miraslar ve sabitlenen gelenekler. *Millî Folklor*, 30(120). 19-31.
- Güvenç, B. (1997). *Kültürün Abc'si*. Yapı Kredi Yayınları.
- İnci, B. (2023). *Somut olmayan kültürel miras yönetimi ve yerel yönetim uygulamaları* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Karaoğulları, N. (2023). *Ortaokul Türkçe derslerinde somut olmayan kültürel mirasın kazandırılmasına yönelik bir araştırma* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erciyes Üniversitesi.
- Karpuz, H. (1987). Erzurum şehrinin tarihi dokusu ve Türk-İslam yapılarının çevre düzenlemeleri. *Selçuk Dergisi*, (2), 171-191. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usad/issue/28217/299607>
- Kasapoğlu Akyol, P. (2015). *Somut olmayan kültürel miras (SOKÜM) ve eğitim: Halk kültürü dersi örneği* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Kaya, A. (2023). *Ortaokul öğrencilerinin somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.
- Keseroğlu, H. S. ve Bitri, E. (2015). Anadolu kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 29(1), 147-166. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tk/issue/48743/620170>
- Kirshenblatt-gimblett, B. (2004). Intangible heritage as metacultural production, *Museum International*, 56(1-2), 52-65. DOI: 10.1111/j.1350-0775.2004.00458.x

- Koç, Z. (2022). *Sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında yer alan somut olmayan kültürel miras unsurları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.
- Kolaç, E. (2009). Somut olmayan kültürel mirası koruma, bilinç ve duyarlılık oluşturmada Türkçe eğitiminin önemi. *Milli Folklor*, 21(82), 19-31. <https://search.trdizin.gov.tr/en/yayin/detay/103754>
- Kurbanoğlu, S. (2019). *The role of libraries in promoting cultural heritage*. Erasmus+ <https://itself.bilgiyonetimi.net/wp-content/uploads/sites/30/2019/12/state-of-the-art-report.pdf>
- Külcü, Ö. T. (2015). Kültürel miras kavramının eğitim açısından önemi. *Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi* 1(1), 27-32. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/286483>
- Lorcu, F. (2015). *Örneklerle veri analizi SPSS uygulamalı*. Detay Yayıncılık.
- Luehrsen, V. K. (2010). *Reading between the lines: Recognizing intangible heritage in the library*. Indiana University. <https://www.proquest.com/docview/1465059836?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true&sourcetype=Dissertations%20&%20Theses>
- Metin Basat, E. (2013). Somut ve somut olmayan kültürel mirası birlikte koruyabilmek. *Milli Folklor*, 25(100), 61-71. <https://www.millifolklordergisi.com/PdfViewer.aspx?Sayi=100&Sayfa=58>
- Navaneethakrishnan, S. (2013). Preservation and documentation of intangible cultural heritage: the strategic role of the library and information science professionals in Sri Lanka. *Journal of the University Librarians Association of Sri Lanka*, 17(1), 58-65. <https://jula.sljol.info/articles/6644/files/submission/proof/6644-1-23507-1-10-20140302.pdf>
- Odabaş, H., Akkaya, M. A. ve Polat, C. (2020). Kent kültürü ve yaşamında yenilikçi kütüphaneler ve kütüphane hizmetleri. *Arşiv Dünyası*, 7(1), 26-44. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ad/issue/55174/741500>

- Oğuz, M. Ö. (2013). Terim olarak somut olmayan kültürel miras. *Milli Folklor*, 25(100), 5-13.
<https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/mbilgi/134592/Terim%20Olarak%20Somut%20Olmayan%20K%C3%BClt%C3%BCrel%20Miras.pdf>
- Oğuz, M. Ö. (2021). Halk biliminde koruma yaklaşımları ve SOKÜM Sözleşmesi'nde kuşaktan kuşağa aktarım. *Millî Folklor*, 132, 5-15.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/millifolklor/issue/66376/1007555>
- Özcan, N., Uzak, E. D. ve Subaşıoğlu, A. (2022) Somut olmayan kültürel miras unsurlarından ebru sanatının ortaokul öğrencilerindeki farkındalık durumunda medyanın etkisi. *Bilim Armonisi Dergisi*, 5(1), 54-64.
<https://doi.org/10.37215/bilar.1039421>
- Sağ, Ç. (2018). İlkokul sosyal bilgiler dersinde somut olmayan kültürel miras eğitime yönelik etkinlik temelli bir eylem araştırması (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi.
- Saral, E. (2019). Somut olmayan kültürel miras konusunda Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmalar üzerine açıklamalı bibliyografya denemesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Smith, L. ve Akagawa, N. (2009). *Intangible cultural heritage*. Routledge.
<https://api.taylorfrancis.com/content/books/mono/download?identifierName=doi&identifierValue=10.4324/9780203884973&type=googlepdf>
- Şavaşkan, V. (2016). Ortaöğretim Türk Edebiyatı program ve ders kitaplarının somut olmayan kültürel miras öğeleri açısından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1302-1323.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/erziefd/issue/28295/300577>
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2019). *Using multivariate statistics*. Pearson.
<https://www.pearsonhighered.com/assets/preface/0/1/3/4/0134790545.pdf>
- Tezcan, M. (2019). Erzurum kültürü ve kişiliği. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 20(1), 275-287.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/auebfd/issue/48300/611846>

- Tonta, Y. (2016). Kültürel mirasın geleceği. N. Özel ve T. Çakmak (Ed.), *ÜNAK 2014 Uluslararası Kültürel Mirasın ve Kültürel Bellek Kurumlarının Yönetimi Kongresi* içinde (1-13). Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği. <https://unak.org.tr/yayin/unak-2014-uluslarasi-kulturel-mirasin-ve-kultrel-bellek-kurumlarinin-yonetimi-kongresi-bildiri-kitabi/>
- Toy, S., Eymirli, E. B. ve Gürbüz G. (2017). Oltu taşı değer zinciri analizi. *Megaron*, 12(1), 120-129. DOI: 10.5505/megaron.2016.58672
- Turhan Tuna, S. ve Saral, E. (2018). Somut olmayan kültürel mirasın korunması bağlamında Türkiye’de eğitim alanında yapılan bilimsel çalışmalar üzerine bir bibliyografya denemesi. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 68-78. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/400073>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2003). *Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage*. <https://ich.unesco.org/en/convention>
- Unesco Türkiye Millî Komisyonu. (2013). *Somut olmayan kültürel mirasın korunması Türkiye tecrübesi*. Ankara: Unesco Türkiye Millî Komisyonu.
- Ültanır, G. (2003). Eğitim ve kültür ilişkisi-eğitimde kültürün hangi boyutlarının genç kuşaklara aktarılacağı kaygısı. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 291-309. <https://dergipark.org.tr/en/pub/gefad/issue/6761/90961>
- Virkus, S. (2019). *The role of libraries in promoting cultural heritage*. Erasmus+ <https://itself.bilgiyonetimi.net/wp-content/uploads/sites/30/2019/12/state-of-the-art-report.pdf>
- Yalçınkaya, Y. (2016). Dijital kültür ve dijital kütüphane. *Türk Kütüphaneciliği*, 30(4), 595-618. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tk/issue/48650/618521>
- Zeren Akbulut, M. G. (2022). Teaching and learning through and about intangible cultural heritage [Somut olmayan kültürel miras yoluyla ve hakkında eğitim ve öğrenme]. *International Journal of Curriculum and Instruction*, 14(3), 2723-2749. <https://ijci.net/index.php/IJCI/article/view/1123>

EKLER

EK 1. Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS TUTUM ÖLÇEĞİ

Değerli Öğrenciler,

Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü yüksek lisans programı kapsamında, Dr. Öğr. Üyesi Nermin ÇAKMAK danışmanlığında yürütülmekte olan “Ortaokul Öğrencilerinin Somut Olmayan Kültürel Miras ile ilgili Tutumları: Erzurum İli Örneği” başlıklı tez çalışması için değerli görüşlerinize ihtiyaç duyulmaktadır. Dolduracağınız ölçek 23 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin cevaplanması yaklaşık 15 dakika sürmektedir. Ölçekteki ifadelerle eksiksiz ve içtenlikle yanıt vermeniz somut olmayan kültürel miras hakkındaki görüşlerinizi ölçmemiz için önemli katkıda bulunacaktır. Verilen cevaplar sadece bu çalışma için kullanılacaktır ve tamamen gizlilik esasına uygun olarak tutulacaktır. Gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Ankete katılımınız gönüllüdür ve isim-soyisim bilgisi yazmanıza gerek yoktur.

Zaman ayırdığınız ve katılımınız için teşekkür ederim.

Sorularınız ve görüşleriniz için adalettercan16@gmail.com adresinden iletişime geçebilirsiniz.

Adalet TERCAN

Atatürk Üniversitesi
Bilgi ve Belge Yönetimi
Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Yaşınız: **Sınıfınız:** 5 () 6 () 7 () 8 () **Cinsiyetiniz:** Kız () Erkek ()

Madde No	SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS Maddeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Geleneksel çocuk oyunlarının (saklambaç, çelik çomak, topaç, birdirbir vb.) yaşatılmasının gerekli olduğuna inanırım.				
2	Dini bayramlarımızın kutlanmasının gerekli olduğuna inanırım.				
3	Dini bayramların (Ramazan ve Kurban Bayramı) sosyal ilişkileri güçlendirdiğini düşünürüm.				
4	Türk kahvesi geleneğinin Türk misafirperverliğinde önemli bir yeri olduğunu düşünürüm.				
5	Festivallerin (mesir macunu, yayla şenlikleri, çilek festivali vb.) Türk kültürünün önemli bir parçası olduğuna inanırım.				
6	Yöremizde oynanan Türk Halk Oyunlarını oynarım.				
7	Halk Oyunlarını (horon, zeybek, halay vb.) İzlemekten zevk alırım.				
8	Türk el sanatları ile ilgili (hat, ebru, nazar boncuğu vb.) düzenlenen kurslara katılmak isterim.				
9	Geleneksel Türk giyim kuşamı (kaftan, yazma, bindallı, şalvar vb.) ilgimi çeker.				
10	Çevremde Türk gösteri sanatları (Karagöz, Kukla vb.) İlgili etkinlik olunca katılırım.				
11	Yaşlılar, geçmişleri hakkında konuşunca onları dinlemeyi severim.				
12	Geçmiş yaşantıları ile ilgili konuşan yaşlıları dinlemek sıkıcıdır.				
13	Türk lokumu, Türk damak zevkinin en önemli unsurlarından biridir.				
14	Daha önce gitmediğim bir yere gittiğimde oranın kültürel özelliklerini öğrenmek isterim.				
15	Türk halk kültüründe komşuluk ilişkilerinin önemli bir yere sahip olduğunu düşünürüm.				
16	Türk Halk müziği, Türk kültürünün özelliklerini yansıtır.				
17	Nasrettin Hoca fıkralarını dinlemek benim için eğlencelidir.				
18	Türk halk müziği, Türk kültürü için önemlidir.				
19	Türk masallarını (Keloğlan, Kırk Haramiler vb.) dinlemeyi severim.				
20	Yaşlıların iklim ve mevsimlere yönelik yaptığı tahmin ve eski hesaplar ilgilimi çeker.				
21	Mevsimlerle ilgili yapılan eski hesapları bilirim.				
22	12 Hayvanlı Türk Takvimini öğrenmek isterim.				
23	Çoban Bayramları (koç katımı, koyun yüzdürme vb.) Türk kültürü için bir zenginliktir.				

Dr. Öğr. Üyesi Davut GÜREL 3 Oca 2023 Salı 20:57

Alıcı: ben

Merhaba Adalet,

Ölçeğimi çalışmanızda kullanabilirsiniz. Ölçeğe ilişkin detaylı bilgiler doktora tezimde ve tezimden ürettiğim makalede yer alıyor, oradan ulaşabilirsiniz. Kolaylıklar dilerim.

EK 3. Etik Kurul Onay Belgesi

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı

Sayı : E.88656144-000-2300216794

ETİK KURUL ONAY BELGESİ

KARAR BİLGİLERİ	Oturum Sayısı : 13 Karar No : 198	Toplantı Tarihi: 13.07.2023
	Aşağıda bilgileri verilen proje ile ilgili çalışmanın, etik ilkeler açısından değerlendirilmesi isteği ile ilgili husus görüşüldü. Yapılan görüşmelerden sonra; söz konusu projeye alakalı yapılacak çalışma için, araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak konuyla ilgili çalışmanın gerçekleştirilmesinde <i>bilim etiği yönünden sakınca bulunmadığına</i>, Etik Kurulu oy birliği ile karar vermiştir.	
PROJE - TEZ BİLGİLERİ	Proje- Tez Danışmanı : <i>Dr.Öğr. Üyesi Nermin ÇAKMAK</i> Proje- Tez Yürütücüsü: <i>Yüksek Lisans Öğrencisi Adalet TERCAN</i> Proje -Tez Konusu: <i>"ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS İLE İLGİLİ TUTUMLARI: ERZURUM İLİ ÖRNEĞİ"</i>	
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU		
Unvanı/Adı Soyadı	Görevi	İmza
<i>Prof.Dr. Vedat KAYA</i>	<i>Etik Kurul Başkanı.</i>	<i>(e-imza)</i>
<i>Prof.Dr. Dilaver DÜZGÜN</i>	<i>Etik Kurul Üyesi</i>	<i>(İZİNLİ)</i>
<i>Prof.Dr. Gökalep Nuri SELÇUK</i>	<i>Etik Kurul Üyesi</i>	<i>(e-imza)</i>
<i>Prof.Dr. Ufuk ŞİMŞEK</i>	<i>Etik Kurul Üyesi</i>	<i>(e-imza)</i>
<i>Prof.Dr. Musa BİLGİZ</i>	<i>Etik Kurul Üyesi</i>	<i>(e-imza)</i>
<i>Prof.Dr. Adem YILMAZ</i>	<i>Etik Kurul Üyesi</i>	<i>(e-imza)</i>
<i>Prof.Dr. Muhammet Dursun KAYA</i>	<i>Etik Kurul Üyesi</i>	<i>(e-imza)</i>

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 63c5bf3f-0e8-40a4-b043-ec51af749d61 Doğrulama Adresi: <https://www.turkiyegov.tr/ataturk-universitesi-cbya>

EK 4. İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İzni

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-36648235-605.01-90531563
Konu : Araştırma ve Uygulama İzni
(Adalet TERCAN)-(Ebru OCAKCI)

27.11.2023

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Kurumsal İletişim Direktörlüğü)
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi: a) 10.11.2023 tarihli ve E.2300363464sayılı yazınız.
b) 09.11.2023 tarihli ve E.2300362380 sayılı yazınız.

İlgi (a)'da kayıtlı yazınız doğrultusunda; Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Adalet TERCAN tarafından yapılması planlanan; *"Ortaokul Öğrencilerinin Somut Olmayan Kültürel Miras ile İlgili Tutumları: Erzurum İli Örneği"* adlı araştırma ve uygulama çalışması ile;

İlgi (b)'de kayıtlı yazınız doğrultusunda; Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü öğretim elemanı Arş.Gör. Dr. Ebru OCAKCI tarafından yapılması planlanan *"Diorama Aracılığıyla Öyküleme Etkinliği: Bir Kahramanlık Destanı Mücadele"* adlı çalışmasının kabulüne ilişkin 27/11/2023 tarihli ve E.90482517 sayılı Valilik Onayı yazınız ekinde gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Yakup YILDIZ
İl Milli Eğitim Müdürü

Ek: Valilik Onayı ve Ekleri (2 adet dosya)

Bilgi: Aziziye, İspir ve Palandöken İlçe Kaymakamlığına
(İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Muratpaşa Mah. Yönetim Cad. Hükümet Konağı İl MEM KAT:3

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (442) 234 48 00

E-Posta: arge25@meb.gov.tr

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bilgi için: H.TEMEL

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

İnternet Adresi: erzurummem@meb.gov.tr

Faks:4422351032

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.sorgu.meb.gov.tr> adresinden 4376-b31d-3142-8cb7-ecd8 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-36648235-605.01-90482517
Konu : Araştırma ve Uygulama İzni
(Adalet TERCAN)-(Ebru OCAKCI)

27/11/2023

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünün 10.11.2023 tarihli ve E.2300363464sayılı yazısı.
b) Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünün 09.11.2023 tarihli ve E.2300362380 sayılı yazısı.

İlgi (a)'da kayıtlı yazı doğrultusunda; Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Adalet TERCAN tarafından Dr. Öğr. Üyesi Nermin ÇAKMAK'ın danışmanlığında Müdürlüğümüze bağlı Atatürk Üniversitesi Özel Vakıf Okulları Ortaokulu, Palandöken Turgut Özal Ortaokulu ve İspir Ziya Paşa Ortaokulunda yapılması planlanan; *"Ortaokul Öğrencilerinin Somut Olmayan Kültürel Miras ile İlgili Tutumları: Erzurum İli Örneği"* adlı araştırma ve uygulama çalışması ile;

İlgi (b)'de kayıtlı yazı doğrultusunda; Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü öğretim elemanı Arş.Gör. Dr. Ebru OCAKCI tarafından 13 Kasım 2023- 13 Mayıs 2024 tarihleri arasında Müdürlüğümüze bağlı Ertuğrulgazi İlkokulu ile Şehit Birol İli Bilim ve Sanat Merkezinde yapılması planlanan *"Diorama Aracılığıyla Öyküleme Etkinliği: Bir Kahramanlık Destanı Mücadele"* adlı araştırma ve uygulama çalışması için izin talebinde bulunulmuştur.

İlgi yazılar ve ekleri, Bakanlığımızın 21.01.2020 tarihli ve E.1563890 (2020/2) sayılı genelgesi çerçevesinde Komisyonumuzca incelenmiş olup; *"Araştırmaların, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde, gönüllülük esasıyla ve varsa veli onay belgesinin onaylatılması"* ve komisyon kararlarında belirtilen veri toplama araçlarının kullanılarak araştırma uygulama çalışmalarının yapılması, yapılan çalışmalarının sonuçlarının birer örneğinin Müdürlüğümüz, Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü (AR-GE Birimi)'ne gönderilmesi ve çalışmaların bir eğitim öğretim yılı kapsayacak şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Yakup YILDIZ
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
Ahmet ÖZDEMİR
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek: İlgi Yazılar (2 adet dosya)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Muratpaşa Mah. Yönetim Cad. Hükümet Konağı İl MEM kAT:3

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (442) 234 48 00

Bilgi için: H.TEMEL

E-Posta: arge25@meb.gov.tr

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

İnternet Adresi: erzurummem@meb.gov.tr

Faks: 4422351032

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.sorgu.meb.gov.tr> adresinden 8416-bd aa-3e43-8de1-d7be kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Adı-Soyadı	Adalet TERCAN
Doğum Yeri ve Tarihi	
Eğitim	(Lise/2012-2016) Erzurum Hüseyin Avni Ulaş Anadolu Lisesi
	(Üniversite/2016-2020) Atatürk Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi
	(Yüksek Lisans/2021-Halen) Atatürk Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı
Staj	(2019) Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Kütüphanesi
Yabancı Diller	İngilizce-orta seviye
Tarih	21.08.2024
İmza	